

Norges
nasjonalparker

Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark

Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 30.11.21
Etter Miljødirektoratets faglige godkjenning, 27.01.21
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 10.02.21, styresak 7/21.
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 25.06.21, styresak 25/21
Endelig godkjent av Miljødirektoratet, 22.10.21

Innhold

1 Innledning	4
1.1 Formål.....	5
1.2 Kort om rammeverk	5
2 Kunnskapsgrunnet	10
2.1 Sårbare naturverdier.....	11
2.1.1 Sårbarehetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden	14
2.1.2 Sårbarehetsanalyse for stien Hageseter - Grimsdalshytta	15
2.1.3 Sårbarehetsanalyse for Grimsdalen.....	16
2.1.4 Sårbarehetsanalyse for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta	17
2.1.5 Sårbarehetsanalyse for Dovrefjellaksen.....	18
2.1.6 Sårbarehetsanalyse for Streitlie – Fallet.....	19
2.1.7 Mer om sårbar natur	19
2.2 Reiselivet	20
2.3 Den besøkende	28
2.4 Annen relevant kunnskap	34
2.4.1 Utmarksbeite.....	34
2.4.2 Merkevaren «Norges Nasjonalparker».....	36
2.4.3 Nasjonalparksenter	36
2.4.4 Kongevegen / Pilegrimsleden	36
2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen	37
3 Mål og strategiske grep	38
3.1 Mål med besøksforvaltningen	38
3.2 Strategiske grep.....	39
4. Kommunikasjonsplan	40
4 Tiltaksplan	49

Vedlegg	52
Vedlegg 1 Innspill fra bedriftene	52
Vedlegg 2 Møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre	54

Separat vedlegg:
Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark

1 Innledning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har godkjent en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark i 2015, og nasjonalparkstyret følger nå opp dette arbeidet med en besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.

I «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder M-415|2015 Miljødirektoratet» står det: «Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020.»

I samband med prosessen har det vært opprettet en egen prosjektgruppe som er konsultert i arbeidet. Disse har vært med i gruppen:

- Bernhard Svendsgard, Dovre kommune (leder)
- Synnøve S. Bakken, Folldal kommune
- Hanne Thingstadberget, Innlandet fylkeskommune
- Ole Erik Bjørnstadhaugen, Nasjonalparkriket Reiseliv AS
- Kirsti Vik Hjerkind, Rondanevegen.
- Hans Olav Arnekleiv, Villreinutvalget for Rondane nord
- Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn.
- Martine Hårstad, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (sekretær).

Prosjektgruppa har hatt 2 møter.

Til støtte for arbeidet med sårbarhetsanalysen har det vært en faggruppe der disse har vært med:

- Marit Vorkinn, sekretær for Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten / Fylkesmannen i Innlandet
- Vegard Gunderse, NINA
- Raymond Sørensen, Norsk Villreinsenter
- Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn.
- Martine Hårstad, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (sekretær).

Faggruppa har hatt 2 møter.

Det har vært gjennomført møter med 22 ulike bedrifter, og to møter med henholdsvis reiselivsnæringen og utmarksnæringen. I tillegg er det gjennomført et felles møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre.

1.1 Formål

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styresak 8/2020 satt slike mål for besøksstrategien:

«Målet med prosjektet er å lage en besøksstrategi med mål, strategier og tiltak for besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark. Besøksstrategien skal, i tråd med verneformålet og innenfor rammene i vernereglene og forvaltningsplanen, legge opp til gode opplevelser for besøkende i nasjonalparken og vise muligheter for næringsutvikling.

Besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- *Sårbarhetsanalyse*
- *Ferdsel*
- *Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører*
- *Ulike brukerinteresser.»*

Og:

«Den videre besøksforvaltningen skal bygge på Miljødirektoratet sin definisjon av besøksforvaltning: «Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.»

Miljødirektoratet har videre definert besøksstrategi slik:

«En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere naturverdier, den besøkende og næringen i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.»

1.2 Kort om rammeverk

Rammene for arbeid med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, verneforskriften for Dovre nasjonalpark, og Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane. Også vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (01.01.20) er en del av rammeverket.

Dovre nasjonalpark er vernet ved kongelig resolusjon 24.10.2003 etter den gamle naturvernloven § 3 m.fl. I naturmangfoldloven § 35 står det om nasjonalparker:

Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbyes i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

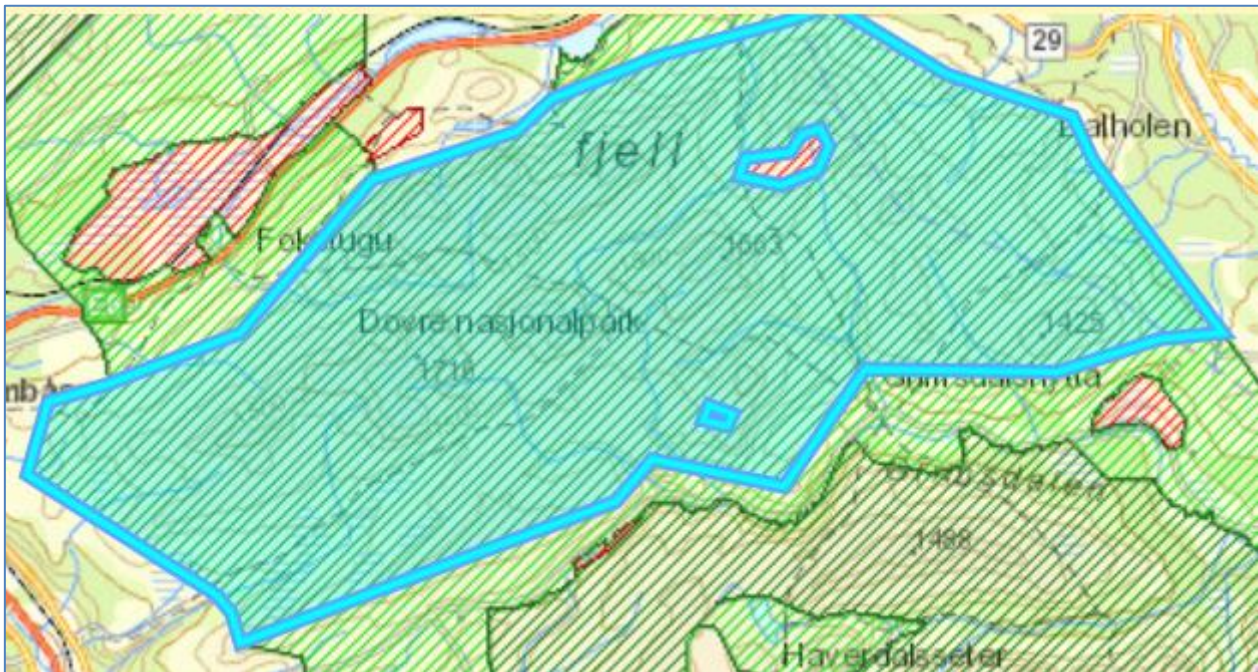
Formålet med Dovre nasjonalpark er nedfelt i verneforskriften § 2:

Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Grensene for Dovre nasjonalpark er vist i figur 1.

Figur 1. Kart som viser grensene for Dovre nasjonalpark (fra Naturbase).

Vernebestemmelsene er gitt i § 3 og sier bl.a.:

- Området er vernet mot inngrep av enhver art
- All vegetasjon, herunder døde trær og busker, skal vernes mot skade og ødeleggelse av enhver art.
- Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og ødeleggelse.
 - Jakt og fangst er tillatt etter viltlovens bestemmelser.
- Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

Verneforskriften § 3 har også egne regler for ferdsel:

«5. *Ferdsel*

5.1. *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.*

5.2. *Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.*

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen.

5.3. *Sykling, organisert kjøring med hundespann og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier, traseer eller i områder som er særskilt utpekt i forvaltningsplanen. Bruk av hest til gjeting og kløving er tillatt.*

5.4. *Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.*

5.5. *Hunder må ikke slippes løs i tiden 1. mars – 20. august.*

5.6. *Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av løyper og stier.*

5.7. *Teltning ut over en uke på samme sted krever særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder ikke vanlige vandretelt.*

Bestemmelsene i punkt 5 gjelder ikke i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltning som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.»

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyret i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I **vedtektene for nasjonalparkstyret** (2020) står det bl.a.:

(Pkt. 8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

... Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet.

...

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.»

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er fra 2009.

Forvaltningsplanen har ingen føringer spesielt for besøksforvaltning, men trekker likevel opp retningslinjer for bl.a ferdsl, motorferdsl, innfallsporler og informasjon.

Forvaltningsplanen er ikke gjenstand for revisjon i denne prosessen, men sekretariatet planlegger å ta forvaltningsplanen opp til revisjon i 2021-22.

I forvaltningsplanen (s. 66) er det nedfelt følgende prinsipper for ferdsl:

- én hovedferdselsåre i Dovre-Rondane som følger nord-sør retning
- redusere antallet merka stier/skiløyper, blant annet ved bare å tillate én merka sti/trase mellom to turmål/turisthytter
- sommersti og vinterløype skal som hovedregel følge samme korridor
- stimulere de besøkende til å følge merkete stier og løyper
- ferdsl skal fortrinnsvis kanaliseres til utkanten av verneområdene, eller til randsonen utenfor.

Forvaltningsplanen har retningslinjer for bl.a.:

- organisert ferdsl
- sykling
- organisert bruk av hest

- organisert kjøring med hundespann.
- kiting
- villreinsafari
- telting
- oppsetting av faste poster
- rypetaksering
- jakthundprøver

Kart i forvaltningsplanen viser

- stier og skiløyper som tillates merket og vedlikeholdt
- soner for hvor all organisert ferdsel til fots og på ski utenfor merkete stier og løyper, sykling og organisert riding på merka stier samt organisert bruk av hundespann er tillatt uten spesiell tillatelse.

I forvaltningsplanen er det tatt stilling til rådene i handlingsprogrammet for Fylkesdelplan Rondane, der det foreslås at følgende sommerstier skal vurderes nedlagt eller ikke tillates remerket gjennom forvaltningsplanen:

- stier fra Fokstugu og Furuhaugli (Dovre nasjonalpark, sti nr. 1 og 2 i vedlegg 17)
- sti fra Tofte til Vesl-Hjerkinn gjennom Einbuggdalen og Gautådalen (Gautstigen, Dovre nasjonalpark, sti nr. 3 i vedlegg 17)
- sti fra Haverdalsseter over Hornsjøhø og Sletthø (Rondane nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde, sti nr 11 i vedlegg 17)
 - stien over Sletthø og Hornsjøhø vil bli opprettholdt, mens stiene i sentrale Dovre nasjonalpark blir nedlagt.

Kvalitetsnorm for villrein

Nasjonalt har det blitt økt fokus på ivaretagelse av villreinen gjennom «Kvalitetsnormen for villrein» som ble fastsatt av Klima- og miljødepartementet 23. juni 2020 (<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/negative-paeverknader-pa-villreinen-skalkartleggast/id2715331/>). Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villreinen og de ulike villreinområdene forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås.

Internasjonale forpliktelser

IUCN satte i 2016 villreinen på den globale rødlista for truede arter, som følge av en tilbakegang på om lag 40 % siste 21-27 år. Ved siden av mindre forekomster i det vestlige Russland, er Norge det eneste europeiske landet med opprinnelig, vill fjellrein, og Norge har gjennom internasjonale avtaler forpliktet seg til å ta vare på villreinen (Konvensjonen om biologisk mangfold og Bernkonvensjonen).

2 Kunnskapsgrunnlaget

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har lagt til grunn (styresak 8/2020) at besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbarhetsanalyse
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser.

Viktige dokument i denne sammenhengen er:

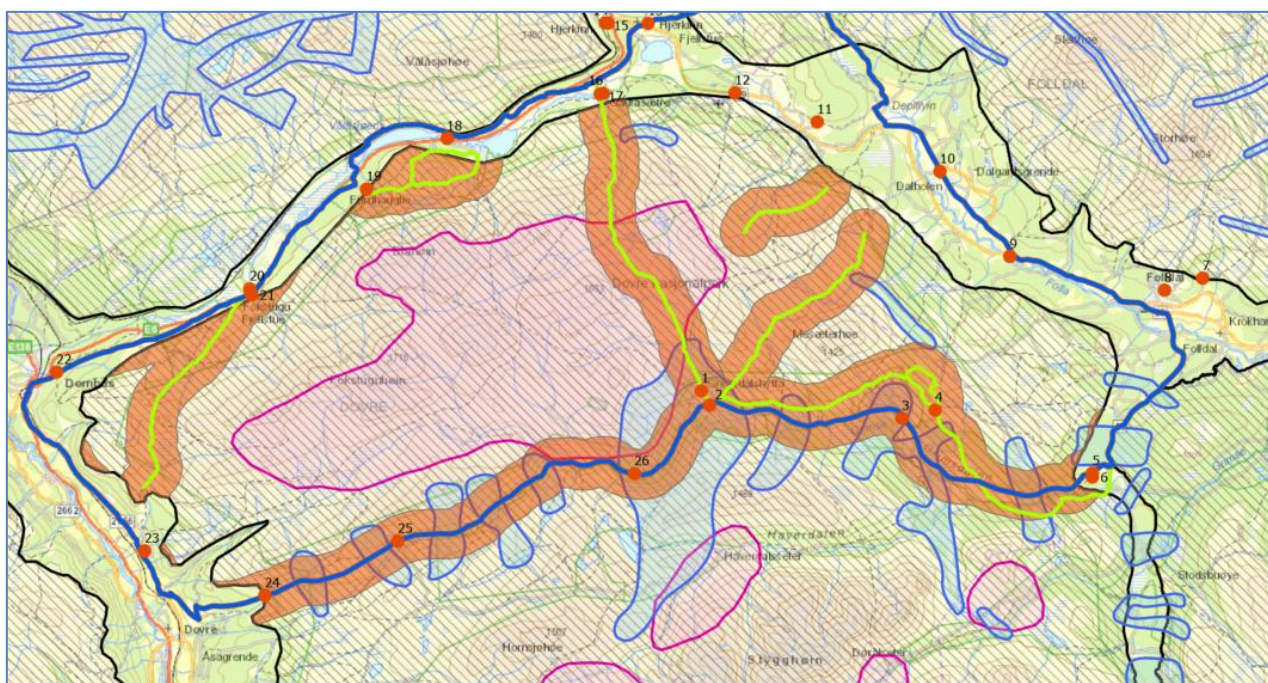
- Sårbarhetsanalyse for ferdselslokalteter i Dovre nasjonalpark, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2020. (Upublisert).
- Referat fra ulike bedriftsbesøk og møter i samband med arbeidet med besøksstrategien. (Upublisert).
- Notat sårbarhetsanalyse Kongevegen Pilegrimsleden - Dovre nasjonalpark. (Upublisert)
- Sårbarhetsvurdering langs merket sti mellom Gautåseter og Grimsdalshytta. konsekvens for naturmangfold. notat 52 – 2020. Kistefos Skogtjenester AS.
- Rondane og Dovre nasjonalpark. Sårbarhetsvurdering for fugl. Geir Høitomt og Jon Opheim, 2017. (Unntatt offentlighet)
- NINA Minirapport 522 Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker
- NINA-rapport 1771 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019.
- NINA-rapport 1013 Villrein og ferdsel i Rondane Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009–2014.
- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, rapporten «*Verdi av fôr frå utmarksbeite og sysselsetting i beitebaserte næringar.*» (NILF 2006)
- Norman-prosjektet – årsrapport 2020.
- ArcGIS-prosjekt med GPS-data, delt av Norsk Villreinsenter nord.
- Årsrapport lokalt SNO 2019.
- NIBIO sin kartløsning Kilden.

Statens vegvesen har et sektoransvar for nyere tids veghistoriske kulturminner, et ansvar som er pålagt etaten gjennom kongelig resolusjon av 1. sept. 2006. For Statens vegvesen gjelder dette ansvarsområdet vegger, bruer, bygninger og andre vegrelaterte kulturminner. Det styrende dokumentet for arbeidet er Nasjonal verneplan fra 2002 med 211 lokaliteter og omtrent 450 enkeltminner.

2.1 Sårbare naturverdier

Det er laget en «Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark», som bl.a. viser at sårbar natur i Dovre nasjonalpark i hovedsak er knyttet til villrein og fugl.

Villreinen i Rondane nord villreinområde (den delen av bestanden som er nord for Ula) har deler av sitt leveområde i Dovre nasjonalpark, med funksjonsområder: kalvingsområder, helårsbeiter, trekkkorridorer og områder for utveksling. I figur 2 er det vist et kart som viser soner med påvirkning fra ulike ferdselselement på sårbar natur.

Figur 2. Kart som viser soner (rød farge) med påvirkning fra ulike ferdselselement på sårbar natur. Kartet viser ellers kalvingsområde (rød skravur), helårsbeite (grønn skravur) og trekk-korridorer (blå omriss).

Kalvingsområdene er avgrenset til sentrale deler av nasjonalparken. Det generelle inntrykket er at kalvingen får foregå uforstyrret i Dovre nasjonalpark. Villreinen er sårbar i kalvingsperioden, ikke bare rundt selve kalvingstidspunktet, men også i tiden etterpå. Simlene trenger gode beiter for å kunne yte en god melkeproduksjon.

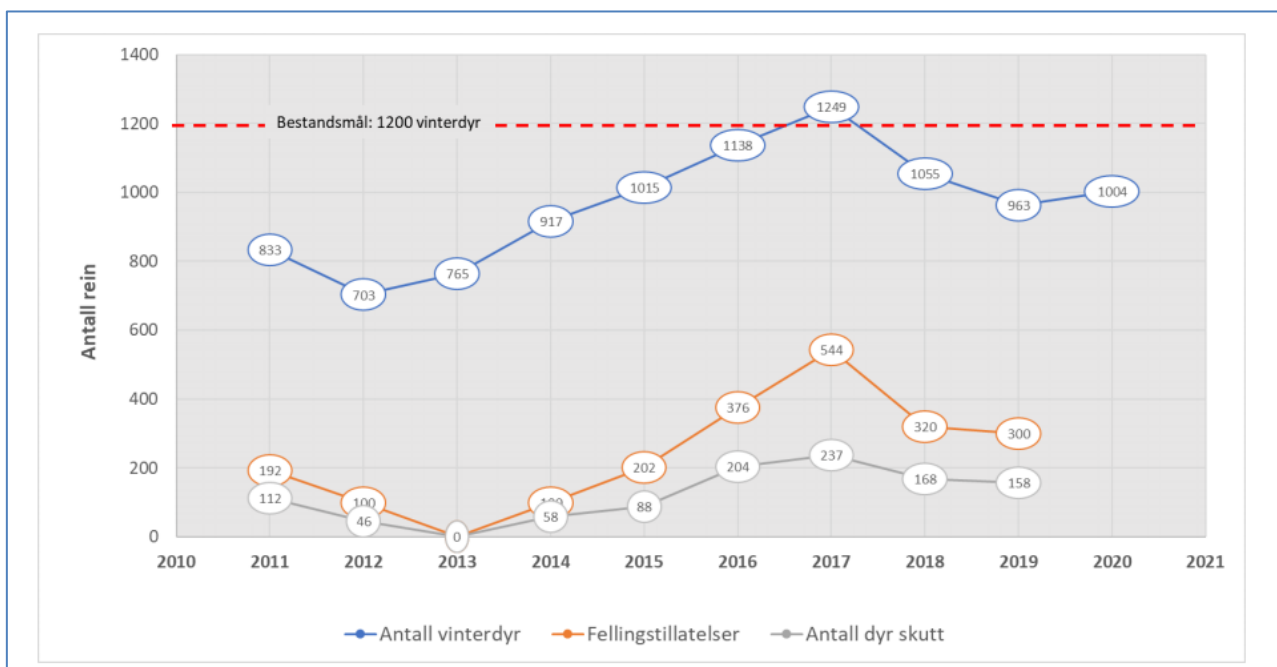
Villreinen er i noen grad fortrent fra beiteområder i sommerhalvåret. Dette gjelder særlig områdene langs og vest for Kongevegen / Pilegrimsleden, og langs og øst for stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta. Konsekvensen er at villreinen må bruke fattigere og høyereliggende arealer, samt at forstyrrelser gir økt energiforbruk.

Villreinen bruker områdene på begge sider av Grimsdalen. I perioder med mye ferdsel på Grimsdalsvegen viser villreinen redusert frekvens for trekk på tvers av Grimsdalen, og en konsentrasjon av trekkene til områder lengst vest i Grimsdalen. Dette er uheldig for utnytting av beitearene, og kan gi ulemper med for høye konsentrasjoner av dyr på beitearene. Områdene i Dovre nasjonalpark har færre inngrep og mindre ferdsel enn andre deler av leveområdet til villreinen nord for Ula. For villreinen er det viktig også framover å ha slike rolige områder tilgjengelig, og at nye tiltak og aktiviteter legges til deler av Rondane der bruken allerede er stor.

Det blir også vist til faren for ytterligere oppsplitting i delbestander nord og sør for Grimsdalen, og det som står i NINA-rapport 1013 på s. 153: «Økt trafikk, sommer og vinter, kan forverre situasjonen og føre til nok en oppsplitting av bestanden i Rondane Nord.»

I tidligere tider var det utveksling av dyr med Snøhetta og Knutshø villreinområder over Dovrefjellaksen, og med Sølknletten villreinområde over Atnadalen. Disse utvekslingene har i praksis opphørt, fordi bygging av infrastruktur og økende ferdsel har skapt barrierer for villreinens trekk mellom villreinområdene.

Villreinutvalget for Rondane nord har i sin bestandsplan en målsetting om å ha 1200 vinterdyr nord for Ula, ca. 1600 dyr om sommeren, se også figur 3.

Figur 3. Bestandsutvikling nord for Ula. (Villreinutvalget for Rondane nord)

Langs stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta er det registrert sensitive enheter for fugl. Ved Veslehjerkinn tjønnin naturreservat er stien lagt om, og dette har hatt positiv virkning for fuglelivet her. (Kistefos Skogtjenester AS, 2020). Langs stien er det likevel en annen utsatt hekkelokalitet, som blir påvirket av ferdselen på stien.

Det er ikke registrert vesentlige problemer med slitasje på sensitive vegetasjonsenheter. Det er noen få problematiske punkter, som det vil være en grei sak å reparere.

Sårbarhetsanalysene i kap. 2.1.1 – 2.1.6 er hentet fra «Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark». Dette bygger på kunnskapsgrunnlaget som det er gjort greie for i kapitlene ovenfor, og metodikken i NINA Temahefte 73. NINA Temahefte 73 har veiledende beskrivelser for utøving av skjønn. For areal angis hvor mye som finnes av de sensitive enhetene i lokaliteten. For plassering blir det angitt hvor de sensitive enhetene er plassert i forhold til den bruken som foregår eller forventes.

Vektingen av sensitivitet for vegetasjon er skjønnsmessige vurderinger av areal (skala 1 - 4) og ferdselselementets plassering (skala 0,1 – 4). Vektingen av sensitivitet for dyreliv er et produkt av skjønnsmessige vurderinger av areal (skala 1 -5) og ferdselselementets plassering (skala 1 – 5). For villrein blir sårbarheten et produkt av vektall for areal lokaliteten dekker av et funksjonsområde, plassering av ferdselslokaliteten og status for funksjonsområdet, jf. tabell 1.

I tillegg vurderes effekten av avbøtende tiltak.

Tabell 1 Vekting av funksjonsområder for villrein i forhold til status for bruk/grad av påvirkning.

Vekting	Status for påvirkning i funksjonsområder for villrein
1	Området er i bruk, kun tilfeldige forstyrrelser fra ferdsel
2	Arealunnvikelse og trekkhindringer observeres, sannsynlig knytta til systematiske forstyrrelser
3	Nødstopp: fullstendig arealunnvikelse eller flaskehals for forflytning langs avgjørende trekkpassasjer til funksjonsområde

Vi vil her gjengi sårbarhetsanalysene for de ulike ferdselselementene i og rundt Dovre nasjonalpark.

2.1.1 Sårbarhetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden

I forhold til sårbarhetsanalysen av selve vegen bør det komme fram at dette er en tidligere offentlig anlagt veg som ikke kan sammenlignes med andre stier i området, da den består av et oppbygget veglegeme. Det bør videre fremgå at Kongevegen og Pilegrimsleden (som følger Kongevegen) og området vest for vegen, er avsatt til sone for organisert ferdsel i henhold til Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane fra 2009. Her bør det også vises til brukerundersøkelsen for Kongevegen gjennomført av NINA i 2019 hvor det konkluderes følgende: «I fokusområde Hardbakken avskjærer Kongevegen et begrenset villreinareal der GPS posisjonene viser en arealunnvikelse, men ferdselen fra Dombås er stor i dette området uavhengig av hva som skjer med ferdsel på Kongevegen». I forhold til tiltak for å kontrollere ferdsel har prosjekt Kongevegen over Dovrefjell satt opp en ferdselsteller nord for Hardbakken.

Utrekning av sårbarheten for Kongevegen / Pilegrimsleden er gjort for vegetasjon og villrein, se tabell 2. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for annet dyreliv her.

Kongevegen har en godt avgrenset trase uten tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er aktuelt med overvåking av tilstanden, og enkelte forbyggende tiltak, jf. eget notat fra sekretariatet.

Ferdselen langs Kongevegen / Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA-rapport 1013. Arealunnvikelse fører til tap av viktige beiteressurser i barmarksperioden. En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 2. Utrechnet sårbarhet for Pilegrimsleden / Kongevegen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Kongevegen / Pilegrimsleden	Bratt skråning med ustabil substrat	2	0,1	-	0,2	0,1
	Brink/bratt skrent	2	0,1	-	0,2	0,1
	Myr/fuktig område	1	0,1	-	0,1	0,1
	Fuktsig/blauthøl	3	0,1	-	0,3	0,3
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2
	Barmarksbeite	3	4	2	24	4
	Vinterbeite	2	3	1	6	1
	Trekkveier	1	1	1	1	1
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					36,8

2.1.2 Sårbarhetsanalyse for stien Hageseter - Grimsdalshytta

Utregning av sårbarheten for stien Hageseter - Grimsdalshytta er gjort for vegetasjon, dyreliv og villrein, se tabell 3. Utregningene for dyrelive gjelder hekke og oppvekstområder for fugl.

stien Hageseter - Grimsdalshytta har en godt avgrenset trase med få tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er likevel registrert noen lokaliteter med begynnende eller aktiv slitasje og utgraving. Dette må stanses ved fysiske tiltak på stien. For andre lokaliteter bør en overvåke situasjonen.

Ferdselen langs stien mellom Hageseter - Grimsdalshytta er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnavvikelse, jf NINA-rapport 1013. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 3. Utregnet sårbarhet for stien Hageseter - Grimsdalshytta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak	
Stien Hageseter - Grimsdalshytta	Rabbe	2	0,1	-	0,2	0,2	
	Bratt skråning med ustabilt substrat	3	2	-	6	0,3	
	Brink/bratt skrent	2	2	-	4	0,2	
	Myr/fuktig område	2	4	-	8	0,2	
	Fuktsig/blauthøl	2	4	-	8	0,2	
	Fjell-lavhei med fint substrat	3	0,1	-	0,3	0,3	
	Dyreliv våtmarksfugl	4	3	-	12	12	
	Dyreliv annen fugl	4	3	-	12	12	
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2	
	Barmarksbeite	3	4	2	24	24	
	Vinterbeite	2	3	1	6	6	
	Trekkveier	1	1	1	1	1	
	Utveksling	1	1	3	3	3	
	Sum utregnet sårbarhet					86,5	61,4

2.1.3 Sårbarhetsanalyse for Grimsdalen

Utrekning av sårbarheten for Grimsdalen er gjort for villrein, se tabell 4. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon her.

Ferdselen i Grimsdalen er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA-rapport 1013. Det er særlig trekkvegene for villrein som ser ut til å bli påvirket av ferdsel på Grimsdalsvegen. Uten at en har eksakte tall, er det en allmen oppfatning er det er økt ferdsel på Grimsdalsvegen, både med bil, sykkel og til fots. Vektingen av sårbarhet slår derfor mye ut på virkning på trekkvegene. Disse er hel avgjørende for å opprettholde en livskraftig villrein bestand. I den tiden Grimsdalsvegen er åpen har en få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 4. Utreknet sårbarhet for området Grimsdalen

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalen	Dyreliv annen fugl	3	3		9	9
	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	1	2	2	4	4
	Vinterbeite	1	1	1	1	1
	Trekkveier	5	4	2	40	40
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					61

2.1.4 Sårbarhetsanalyse for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta

Utregning av sårbarheten for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta er gjort for villrein, se tabell 5. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

De aktuelle traseene ligger som «merket sti» i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane. Omfanget av ferdsel på stiene er ikke kartlagt, men de berører viktige deler av leveområdet for villrein. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å begrense ferdselen.

Tabell 5. Utregnet sårbarhet for området Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	2	2	2	4	4
	Vinterbeite	2	2	1	1	1
	Trekkveier	3	3	2	18	18
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					30

2.1.5 Sårbarhetsanalyse for Dovrefjellaksen

Utregning av sårbarheten for Dovrefjellaksen er gjort for villrein, se tabell 6. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

Langs Dovrefjellaksen har tung infrastruktur og ferdsel lagt beslag på store deler av det opprinnelige leveområdet for villrein. I denne sammenhengen er det derfor områdets barriere for utveksling av dyr med Snøhetta villreinområde og Knutshø villreinområde som er vektlagt. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 6. Utregnet sårbarhet for området Dovrefjellaksen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Dovrefjellaksen	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	0	0	3	0	0
	Utteksling	5	5	3	75	75
	Sum utregnet sårbarhet					82

2.1.6 Sårbarhetsanalyse for Streitlie – Fallet

Utregning av sårbarheten for Dovrefjellaksen er gjort for villrein, se tabell 7. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

I området har fv 27, samt annen infrastruktur og ferdsel blitt en barriere for utveksling av dyr med Sølnekletten villreinområde, og dette er vektlagt i sårbarhetsvurderingen. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 7. Utregnet sårbarhet for området Streitlie - Fallet

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Streitlie - Fallet	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	1	1	3	3	3
	Utteksling	3	3	3	27	27
	Sum utregnet sårbarhet					37

2.1.7 Mer om sårbar natur

I møter med ulike parter har det kommet flere innspill og opplysninger om sårbare naturforhold:

- Senhøstes bruker villreinen området Meseterhø – Pikhetta, et område med fine vinterbeiter, som grenser til det kalvingsområdet som for tiden er mest brukt. Det er betydelige beiteressurser i området.
 - Før «i gamle dager», var det et fint jaktområde rundt Pikhetta. Etter jakta trakk reinen via Streitkampen og Tollevshaugen til Dørålen, Gravhø og Gravhøtangen.
- Det er flere åpne buer i området.
- Viktig å ikke beslaglegge nye arealer for tur- og friluftsmål til fortrengsel for villrein. Vær obs på at villreinen kan ta i bruk nye områder, kjent at villreinen ruller bruken av beiteområder, kalvingsområder og trekkveger.
- Den følsomme perioden for villrein fra april og utover sommeren, kalving fra 17. mai – ut mai. Kalving skjer nord for Grimsdalsvegen, men dette må forventes å endre seg over tid.
- Stien Hageseter – Grimsdalshytta er en barriere for villreinen i tiden frem til medio september som er en god fjellturmåned. Men i forhold til sommerbeite er det tida før jakt som er mest påvirket. Vet vi om den sesongvise barrieren senker trekkvillighet over på vintersesong?
- Kryssinger over Grimsdalen skjer i hovedsak vest for Grimsdalshytta.

- Har ikke sikre tall på slaktevekter for villrein.
 - Det finnes måleserier for kjevelengder på kalv.
- Ikke observert syke dyr, eller dyr med fotråte i 2020.
- Ferdsele på Kongevegen er negativ for villreinen, og står i motstrid til prinsippet om at hensynet til verneverdiene skal veie tyngst.
 - Har opplevd at turister springer etter villreinen for å ta bilder.
- Problem at villreinen blir fortrent fra lavtliggende beiter på myrer og sletter på begge sider av Kongevegen/Pilegrimsleden, til høgereliggende områder (mot 1500 m.o.h.) med fattigere beiter.
- Vernebestemmelsene er for svake.
- Hekkeplasser for våtmarksfugl er særlige sårbare i tiden april – august.
- Hekkeplasser for rovfugl er særlige sårbare i tiden februar – september.
- Utleie av fjellstyrebu ved Veslhjerkinntjønnen – uheldig med økt bruk i hekkeperioden. Bruk av bua om høsten i jaktperioden er ok.
- Økt trend med å legge til rette for korte turer i nærområdet for å dra mye folk – kan være uheldig for biologisk mangfold i berørte områder.
- Ultraløp og organisert løping i fjellet er en aktivitet som kan vokse i omfang.

2.2 Reiselivet

Oversikt over organisering av reiselivet i området er vist i tabell 8. Oversikt over bedrifter i reiselivet rundt Dovre nasjonalpark er vist i tabell 9. I tillegg er det bedrifter innen handel, overnatting og tjenesteyting lokalisert til Dovre, Dombås, Dalholen og Follidal.

Sekretariatet har gjennomført møter med bedriftene listet opp i tabell 9. De viktigste innspillene er vist i vedlegg 1 til besøksstrategien.

Tabell 8. Reiselivsorganisasjoner og bedriftssammenslutninger rundt Dovre nasjonalpark.

Lokale aktører	Regionale aktører	Nasjonale aktører
Dovre næringsforening	Nasjonalparkriket reiseliv AS	Visit Norway
	Rondanevegen (bedriftsnettverk)	DNT
	Mountains of Norway	

Tabell 9. Bedrifter med aktivitet i tilknytning til verneområdet.

Firma	Aktiviteter	Bruk av verneområdet
Nasjonalparkriket Reiseliv AS	Nasjonalparkriket Reiseliv AS har som hovedoppgave gjennom markedsføring å lokke folk til å komme til regionen.	Nasjonalparkene er et bærende element i markedsføringen. Dovre nasjonalpark synes likevel å være et ukjent område for de fleste besøkende.
Fokstugu fjellstue	Overnatting, 25 senger, tar bare imot vandrere.	Gjestene kommer langs Pilegrimsleden, eller de bruker andre stier i nærområdet.
Furuhaugli fjellhytter	Furuhaugli Fjellhytter driver hotell og hytter med høy standard, til sammen 90 senger. I tillegg er det utleie av plasser for caravan/bobil. Selskapet driver med sykkelutleie i samarbeid med Dovrefjell Adventures, moskusguiding og de arrangerer fototurer.	Furuhaugli Fjellhytter ønsker å utvikle sine tilbud og aktiviteter for bl.a. å få flere gjester med lengre opphold. Det gjelder f. eks. nye aktiviteter, særlig vinterstid. Nevnt ble trugetur på Mehø i måneskinn, fotogrupper o.l. Bedriften har ikke planer om å ta i bruk områder innenfor Dovre nasjonalpark for sine aktiviteter og tilbud.
Dovregubbens hall	Dovregubbens Hall har helårsdrift, og driver med overnatting og servering. Antallet senger er mer enn 40.	
Hageseter Turisthytte	Hageseter Turisthytte driver med overnatting og servering. Bedriften har 80 sengeplasser og 70 plasser for caravan og bobil (40 for faste gjester og 30 døgnplasser). Bedriften har helårsdrift,	Gjestene ønsker gjerne å ta to- tretimers turer langs stier i nærmiljøet (pilegrimsleden, T-merka sti.) Nasjonalparken blir

	men kafeen er stengt om vinteren. Kan ta imot bestillinger.	bare brukt i markedsføring.
Frich's Hjerkinnhus	Frich's Hjerkinnhus driver med overnatting, servering og moskussafari. De har helårsdrift, men om vinteren bare etter bestilling.	Bedriften har ingen aktiviteter rettet mot Dovre nasjonalpark, men veileder folk via f.eks. UT.no.
Dovrefjell Adventures	Dovrefjell Adventures er et aktivitetsfirma som driver sykkelutleie, guidede el-sykkelturer i området Dombås – Lesja – elgsafari. Prosjekteier «Tour de Dovre» - driver markedsføring og produktutvikling. Sesongen er fra 15. juni – 15. september. Selskapet har 2000 utleiedøgn som gir ringvirkninger med 10.000 – 15.000 gjestedøgn. Innovasjon Norge regner med ringvirkning kr. 1850/gjestedøgn. Økning i overnattingsdøgn i Folldal.	Kongevegen til Kongsvold er attraktiv. Overfarten Folldal – Streitkampen – Tollevshaugen er en del brukt. Turer legges ut på outtt.com via Mountains of Norway.
Rondanevegen	Rondanevegen er et bedriftsnettverk som organiserer bedrifter lokalisert langs Nasjonal Turistveg Rondane med tilførselsveier. Det er bedrifter i Dovre, Folldal, Alvdal, Stor-Elvdal og Ringebu.	Rondanevegen tilbyr ikke egne tjenester, aktiviteter eller produkt, men markedsfører medlemsbedriftene på en egen nettside: www.rondanevegen.no .
Hjerkin fjellstue og Fjellridning	Bedriften tilbyr guidede rideturer, overnatting og servering. Overnatting drives delvis som hotell og delvis som selvhushold. Tilbud om selvhushold hele året. Hotellet har ca. 50 senger, det er 12 leiligheter med ca. 50 senger og en campingplass. Restauranten er for hotellets gjester, ikke tilbud om lunsj. Hjerkin fjellstue og fjellridning kan ta i mot 26 ridegjester pr. dag. Ridetur kan bestilles uten at en bor på fjellstua.	Utenom turer langs Kongevegen, opplyser bedriften at de i liten grad bruker Dovre nasjonalpark i sin drift. De har kortere og lengre turer i områdene langs med og utenfor nasjonalparken. Hjerkin fjellstue og fjellridning har ønsket å utvikle produkt med flere-dagers turer, f.eks. til musikkfestivalen Rondaståk, men har fått

		avslag på en slik søknad. Bedriften uttrykte uenighet i vurderingene som ligger til grunn for avslaget, bl.a. ridefølger er ikke til ulempe for villrein - hester virker ikke skremmende på villrein, mer redd for personer - føler seg motarbeidet og etterlyser mer velvilje.
Bergseng seter	Bergseng seter består av fem hus for utleie. Normalt belegg er 10 – 15 gjester, men det har vært over 20 i enkelte tilfelle. Husene er leid ut for en uke. Husværa har en enkel standard. Drop-in skjer bare viss et av husene tilfeldigvis er ledig.	Turen til Streitkampen er populær, og mange av gjestene bruker andre tilbud i området: Gruvlirunda og Paradisrunda er viktige å bevare. Det er populære turer i nærområdet, som og har en kanalisierende effekt.
Fallet nordre	Fallet nordre er et kombinert gårdsbruk og overnattingsbedrift. Eierne har drevet med overnatting i 15 år, og garden har følgende hus for overnatting: Stabbur 12 – 16 senger Anneks, 2 senger Gammelstua, 11 – 12 senger Eldhuset, 3 senger To eldre hytter, utleid på åremål.	Bedriften har forsøkt å selge reinsjakt med guiding.
Budsjord	Budsjord er et fredet gardstun som driver med overnatting, servering, utstillinger og konserter. Sesongen er fra St. Hans til 15. august. Ellers etter avtale. Budsjord tilbyr ulik standard på overnatting: hotell eller herberge. I alt er det 25 senger på garden	Budsjord er «siste stopp» før fjellet på Pilegrimsleden og Kongevegen. Strekningen Budsjord – Kongsvold er beskrevet som «indrefiletten» av Pilegrimsleden.

Kvistli Islandshester	Kvistli Islandshester er en familiebedrift som tilbyr ridetuer og naturopplevelser. De legger vekt på å formidle natur- og kulturkunnskap, og sporløs ferdsel. Stolte av å drive i nasjonalparken. Sesong hele året, men i vinterhalvåret foregår ridingen på bane. Høgsesong er fra midten juni til midten av oktober. Bedriften tilbyr overnatting og matservering for sine ridegjester, og har 25 sengeplasser.	Kvistli har tillatelse til følgende organiserte rideturer: <ul style="list-style-type: none">• på stien fra Hageseter til Grimsdalshytta (8 turer)• fra Nysetrea ved Dalholen til Grimsdalen (10 turer)• på sti til Pikhetta (7 turer).
Trolltun AS	Trolltun AS driver overnatting i hotell, vandrerhjem og hytter, 150 senger i alt. Videre driver selskapet skiheis, og leier ut til leirskoledrift i regi av Dombås fjellskole (kommunal). Trolltun har restaurant som er åpen for alle. De tar også på seg selskaper o.l. .	Bedriften har ikke egne aktiviteter i nasjonalparken, men registrer at det er ulike meninger om forvaltningen av verneområdene, og f.eks. villcamping, hensyn til villrein m.m.
Folldal Sykkelmekka	Folldal Sykkelmekka driver salg av sykler og reservedeler, utfører reparasjoner og driver utleie av sykler.	
Fjellsyn camping	Bedriften driver med camping og skitrekk. Bedriften markedsfører også severdigheter og aktiviteter i området.	
Strømhaug hytteutleie	Strømhaug Hytteutleie driver utleie av hytter på eiendommen: Gammelstugu 8 sengeplasser; tømmerhytte 5 sengeplasser; 2 små enkle hytter	Skogsbilveg i lia mot Vardhøe i noen grad brukt som turveg. Om vinteren er det skiløype til Hagester Fjellstue. Nasjonalparken er ikke et viktig tema for bedriftens gjester.

<p>Grimsdalshytta</p>	<p>Grimsdalshytta har vært turisthytte siden 1923, og er eid av DNT Oslo og Omegn. Grimsdalshytta har 54 sengeplasser, i tillegg mulighet for bruk av ekstraserger.</p> <p>Turisthytta har store fellesareal, noe som har vært nyttig i årets sesong.</p> <p>Turisthytta har årlig 3000 gjestedøgn, og i tillegg servering for mange dagsbesøk. Utenom sesongen er det åpent en selvbetjent hytte med 18 sengeplasser. Vanleg sesong er fra 19. juni – 15. september, men driverene kan selv bestemme lengden på høstsesongen. Om vinteren har turisthytta normalt åpent uken før påske og stenger 2. påskedag.</p>	<p>Som en fast innledning til middagen hver kveld, formidler vertskapet historier om fangst, villrein og nasjonalparkene, De stengt i kalvingsperioden</p> <p>Ved turisthytta er det anlagt en barnenatursti, samt at Barthstien ligger i nærområdet som en natursti for voksne. Andre turstier i Grimsdalen er Paradisrunda og Gruvlirunda. Gjестene går ellers turer i nasjonalparkene, og sykler til bl.a. Haverdalen og Tollevshaugen. Det har vært arbeidet med en tursti mellom setergrendene fra Grimsdalshytta til Tollevshaugen, men den er ikke helt fullført.</p> <p>De kan tenke seg å utvikle flere aktiviteter, som f.eks. stisykling, fatbike og ulike turmål. Det har vært diskusjoner rundt bruken av Kattuglehø som turmål, og det er et vedtak i nasjonalparkstyret om dette fra 2010. Andre alternativ kan være Storberget, Mesæterhø og Piggsetta. Grimsdalshytta ønsker også tilrettelegge for guiding på ulike tema,</p>
-----------------------	---	---

		<p>f.eks. botanikk. Vertskapet hadde spørsmål om merkingen til Storberget – merkingen er tatt bort – har forvaltninga bestemt dette? Hva er status på denne?</p>
Pilegrimsleden	<p>Pilegrimsleden følger historiske middelalders vegfar.</p>	<p>Traseen for Pilegrimsleden går gjennom Dovre nasjonalpark.</p> <p>Traseen må opprettholdes for ferdsel som i dag. Kulturminner et av verneformålene for Dovre nasjonalpark.</p> <p>To ulike strategier for hvordan man tar vare på kulturminner: La ligge urørt Gjøre tiltak for å opprettholde kvaliteten. Drenering av fuktige områder og blauthol kan være et tiltak Både Kongevegen og Pilegrimsleden er aktører i planprosessen, og må nevnes i dokumentene.</p>
Kongevegen	<p>«Kongevegprosjektet» - både kulturminnevern og reiseliv.</p> <p>Rapport arkeologisk utgravning Etterundersøkelse av funnsteder fra jernalder og middelalder langs Kongeveien (KHM 2019): ikke gjort funn av nye strukturer i tilknytning til funnplassene på traseen Åteigen - Fokstugu.</p>	<p>Aktuelle tiltak på strekningen Åteigen – Fokstugu:</p> <ul style="list-style-type: none">• kartlegge traseen, delvis utført.• rydde vegetasjon, delvis utført.• sette opp standard informasjonstavler ved startpunktene,

		<p>også med opplysninger om naturverdier og behov for å ta ulike hensyn.</p> <ul style="list-style-type: none">• replika av bru over Leina• replika av bruer over Hondyrju. Aktuell rundtur med start fra Fokstugu, langs middelaldertraseen, og tilbake langs Kongevegtraseen.
Folldal fjellstue	Folldal fjellstue ble bygd i 1965, og kjøpt av nåværende eier i 1984. Fjellstua har 15 soverom med plass til ca. 30 gjester. I tillegg er det 2 setergrender og 2 hytter knyttet til eiendommen.	Gjestene kommer «av seg selv», og de fleste har som mål å gå i Rondane.
Folldal gruver	Folldal gruver er et kulturminne og et museum. Hovedmålet er å forvalte og formidle historien knyttet til Folldal gruver. Besøkende kan ta turer inn i gruva med tog, Stedet har en egen kafe, og det tilbys overnatting, 30 senger (2 – 4 pr. rom). Driften er avgrenset til sommersesong fra medio juni – ut 20. august, evt påske og andre skoleferier, samt arrangementer.	Det står igjen en utstilling etter iNasjonalparker, og også en stor landskapsmodell for Rondane, Dovre, Dovrefjell-Sunndalsfjella og Knutshø. Det er grunnlag for eit samarbeid mellom nasjonalparkforvaltningen og Folldal gruver om informasjon og formidling. Aktuelle tema/områder er Einunndalen, Kakelldalen, Rondane og Dovre nasjonalparker, Grimsdalen landskapsvernområde og Grimsdalsgruva m.m.. Ulike tiltak kan vera informasjonstavler ute på plassen til Nasjonal

		Turistveg, brosjyrer, bilder, faktagrunnlag og videreføring av element fra utstillingen til iNasjonalparker.
Snøhetta Husky AS	Snøhetta Husky AS har drevet med hundekjøring i 30 år, tidligere under Dahlen Husky. Bedriften har 120 hunder, med Folldal, Dalholen og Hjerkin-Snøhetta som aktivitetsområde. De siste fire årene har aktiviteten vært drevet i Tromsø fra november til påske.	Områder i og rundt Dovre nasjonalpark er lite egnet for hundekjøring pga. terreng og snøforhold.

2.3 Den besøkende

I NINA Minirapport 522 Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker er det med bakgrunn i data fra svarkasser i 2009 og ferdselstellere (2009-2014) beskrevet viktige karaktertrekk med innfallsportene. Det var satt ut 12 svarkasser:

1. Høvringen: Mot Sletthø (16.6.-2.10.)
2. Smuksjøseter (mot Peer Gynt) (16.6.-2.10.)
3. Ved Spranget langs veg til Rondvassbu (16.6-28.6. + 21.8.-2.10.1)
4. Langs Musvollalsråket (ved Mysusæter) (29.6.-29.9.).
5. Kvamsnysætrene (16.6-1.10.)
6. Eldåsæter (15.6.-28.10.)
7. Ramshytta (15.6.- 6.10.)
8. Ved Straumbu (15.6.-6.10.)
9. Dørålseter, sør (15.6.-6.10.)
10. Grimsdalshytta, sør (15.6.-6.10.)
11. Gautåsæter, mot Grimsdalshytta (25.6-8.10.)
12. Foksådalen (25.6-8.10.)

Generelle funn fra svarkasseundersøkelsen er:

- I alt ble det i Rondane registrert besøkende fra 32 nasjoner.
- Bosatte i Oslo/Akershus utgjør den største gruppen av besøkende, med 27% av de registrerte.
- Tyskere er den største gruppen utenlandske besøkende med 12%.
- Den laveste andel lokale vi har observert i nasjonalparker i Norge – 4 %.

- Fotturister i Rondane er tilretteleggingsvennlige.
- De besøkende til Dovre og Rondane nasjonalparker er ikke spesielt villmarksfokuset, i den betydningen at de ønsker lite grad av tilrettelegging.
- vil det i framtida kunne bli et økende press om ny tilrettelegging. Dette innebærer imidlertid også et potensiale for kanalisering,
- En stor andel av de registrerte hadde vært i området tidligere (63%).

I tabell 10. er det vist en sammenstilling av funn for ulike temaer fra innfallsportene Gautåseter og Foksådalen.

Tabell 10. Funn fra svarkasser (2009) ved Gautåseter, Foksådalen og Grimsdalshytta. NINA minirapport 522.

Tema\Lokalitet	Gautåseter (%)	Foksådalen (%)	Grimsdalshytta (%)
Andel på dagstur	45,7	61,4	46,3
Andelen nordmenn	72,1	55,9	57,1
Andelen kvinner svart	54,3	58,1	55,3
Førstegangsbesøkende	38,8	38,0	40,8
På stien	93,7	89,2	89,9
Overnatting på fjellet	54,6	37,1	47,9
Ønsker mer tilrettelegging	71,5	73,0	67,0
Barn med i følget	12,4	10,6	18,9
Går alene	12,1	16,7	12,8
Organisert tur	5,3	14,8	5,1

NINA har oppsummert handlingsrommet ved de ulike lokalitetene, og skriver bl.a.:

Grimsdalshytta

«Grimsdalshytta er sentralt plassert langs Grimsdalsvegen med biltraffik og i T-merka stinettet til DNT fra Høvringen, fra Dørålsæter og i fra Gautåsæter/Hagesæter i nord. Denne kombinasjonen setter sitt preg på lokaliteten. Det ble samlet inn 382 skjemaer i lokaliteten.»

...

«Handlingsrommet ved Grimsdalshytta er stor. Mange bilturister ønsker å gå kortere turer (rundturer, tematiske stier osv.) og man kan gjøre mye for å legge forholdene til rette for barn i lokaliteten. Alle førstegangsbesøkende i lokaliteten trenger informasjon og infrastruktur. Det er mange flerdagersturister som følger T-merka stinett, og disse er det vanskelig å påvirke annet enn å manipulere med stinettet.»

Driverne av Grimsdalshytta opplyser selv at en liten andel av de besøkende til Grimsdalshytta er utenlandske gjester.

Hageseter/Gautåseter

«Gautåseter danner viktigste innfallsport fra nord og går inn i Dovre nasjonalpark. Med stinedleggelse av stien fra Foksådalen inngår dette eneste T-merka sti fra nord, og T-

merka sti videre sørover til Grimsdalshytta-Dørålseter og Rondvassbu/Bjørnhollia utgjør en meget viktig ferdselsakse. Det ble samlet inn i alt 520 skjemaer i lokaliteten.»

...

«Vi mener handlingsrommet er stort i denne lokaliteten, både fordi det er stor andel utenlandske besøkende og fordi det er mange førstegangsbesøkende. Men det at det er så stor andel flerdagersturister gjør at ferdselen i denne lokaliteten er forutsigbar og de følger T-merka sti. Derfor er det dagsturisten man kan satse på å legge til rette for i lokaliteten. Dagsturisten kan kanaliseres i sterkere grad mot rundturer, attraksjoner og tematiske stier i nærområdet.»

Foksådalen

«Foksådalen er en viktig innfallsport i Dovre nasjonalpark, men merkinga til tidligere T-merka sti er fjernet. Pilegrimsleden går forbi lokaliteten, og svarkassa var plassert slik at de som gikk pilegrimsvandring kunne skrive seg inn i kassa.»

...

«Handlingsrommet i lokaliteten er i utgangspunktet stort, spesielt gjelder nok dette de som følger pilegrimsleden. Her er det mange førstegangsbesøkende og også mange som følger infrastruktur. Svarene sier mindre om de som går inn i nasjonalparken, men vi må anta at det er stor andel dagsturer inn i Dovre nasjonalpark. Det er relativt beskjedne besøkstall i lokaliteten.»

I NINA-rapport 1772 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019 er det gjort noen generelle funn:

- varierte alderen fra 15 til 85 år og gjennomsnittsalderen var 49 år.
- 46,4 % av respondentene i undersøkelsen var nordmenn.
- En fjerdedel av brukerne gikk alene på tur,
- De aller fleste av brukerne (90 %) hadde kjennskap til Kongevegen og viste at de gikk langs den.
- 53,8 % var på en tur som varte i flere dager.
- Aateigen er ikke overraskende den lokaliteten med høyest andel som er på flerdagerstur.
 - Også ved Fokstugu er det mange som er på flerdagerstur.
- 80 % skulle være i området i flere dager.
 - vertshus/fjellstue/gjestegård (40,7 %),
 - telt/under åpen himmel 22,7%
 - campingplass. 21,1 %.
- De fleste går på og langs stien 85,5 %.

Resultatene viser at brukerne jamt over er positivt innstilt til tiltak langs Kongevegen over Hardbakken, se tabell 12.

Tabell 12. Brukerene som passerte Hardbakken sin innstilling til ulike forhold/tiltak. Etter NINA-rapport 1772. Svarskalaen fra 1 svært negativt via 4 nøytral til 7 svært positivt.

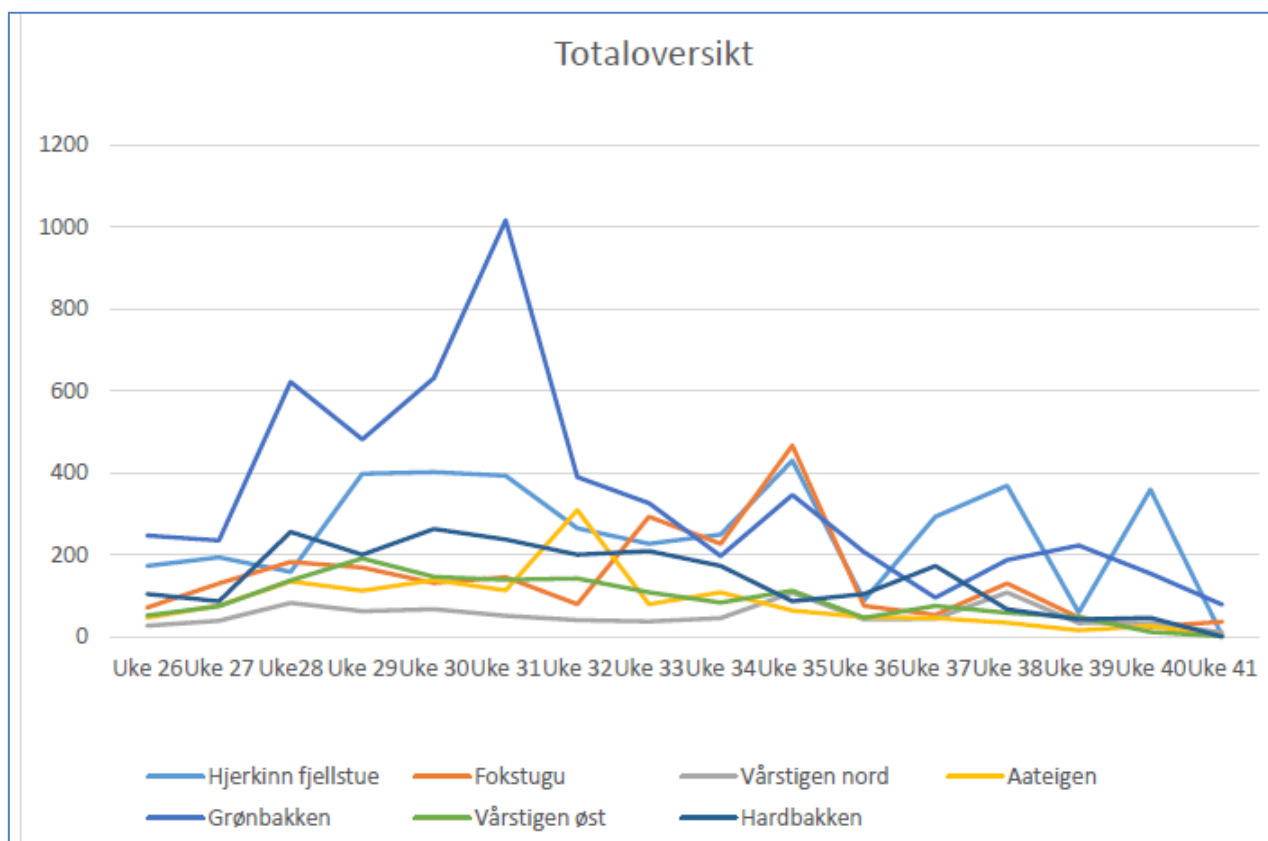
Tema	På en skala fra 1 - 7
At vegen/stien er merket	6,7
om det fantes informasjon langs stien/veien om dyrelivet i området	5,8
om det fantes informasjon langs stien/veien om kulturminnene i området	5,8
om du så villrein	5,6
at du kan gå milevis uten å møte et annet menneske	5,6
at vegen nå restaureres/rustes opp	5,4
at det finnes overnattingsmuligheter med matservering og oppredde senger i området	5,7
om stien/vegen kan brukes av flere brukergrupper	3,7

Resultatene viser at brukerne er godt tilfreds med tilrettelegging langs Kongevegen over Hardbakken, se tabell 13.

Tabell 13. Brukerene som passerte Hardbakken sin tilfredshet med tilretteleggingen. Etter NINA-rapport 1772. Svarskalaen gikk fra 1 svært misfornøyd til 5 svært fornøyd.

Tema	På en skala fra 1 - 5
Merking langs stien/vegen	4,7
Underlaget du går på	4,5
Parkering/adkomst	4,0
Informasjonsskilt	4,4
Framkommeligheten i våte områder	4,0

I figur 4 er det vist omfanget av ferdsel langs Kongevegen fordelt på uker i 2019.

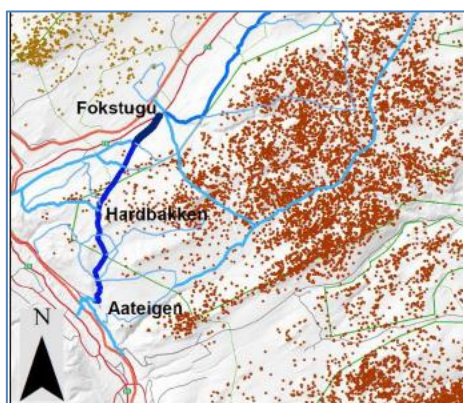

Figur 4. Ferdselsteller registrert på de sju tellerne som stod ved Kongevegen over Dovrefjell fra 27.06 til 10.10 i 2019 fordelt på uker. For uke 26 og uke 41 (første og siste uke i perioden) er ikke hele uka registrert, dermed er disse tallene lavere enn hva som er reelt. Etter NINA-rapport 1771.

I løpet av sommeren 2019 var det registrert følgende antall passeringer:

- Fokstugu hadde 2259 passeringer
- Aateigen hadde 1348.
- Hardbakken hadde 2246.

Det kan indikere at en høy andel går over Hardbakken fra disse to utgangspunktene, se figur 5.

Figur 5. Estimert bruk fra Kongevegen basert på kartinntegnelser som er kalibrert med automatiske ferdselstellere og reflekterer antall personer (men ikke nødvendigvis ulike individer) som ferdes på et gitt stiselement i gjennomsnitt per dag i sesongen 27.06-10.10. 2019. ... GPS-punkt fra merkede villrein i studieperioden fra 27. juni frem til 10. oktober for årene 2009-2019 hvor data var tilgjengelig. Etter NINA-rapport 1771.

NINA har ellers lagt fram følgende i NINA-rapport 1771.

«...I fokusområdet ved Hardbakken er det spesielt ferdsel fra Kongevegen og østover rundt Fokstuguhøin som bør holdes øye med. Ingen av respondentene tegnet inn at de gikk så langt øst som til Grimsdalshytta. Mye tyder på at ferdselen inn her avtar raskt innover fjellet og er således av mindre betydning for villreinen. Merkingen på denne gamle ferdselsåren ble fjernet i 2011, men vardene står fortsatt. Så lenge avstikker ikke er skiltet og merket forventer man i liten grad en økning på denne stien og videre inn i sårbart villreinområde. Det gjennomføres i disse dager et studie som ser på effekten av merkefjerning på ferdselsvolum. På Hardbakken er imidlertid hovedutfordringen av at Kongevegen avskjærer et mindre areal og medfører en lokal arealunnvikelse i området mot Dombås. Dette er et endefjell, og man kan dermed kun beregne tapt areal og ikke at tiltaket begrenser trekk. Det kan likevel argumenteres med at ferdselen fra Dombås og fra toppen av alpinanlegget er så stor i dette området, uavhengig av Kongevegen, at denne arealunnvikelsen vil være et faktum uansett.

Det fleste visste at det var villrein i området de gikk tur i – 71 % av respondentene var klar over dette, mens 11 % ble klar over det i løpet av turen og 18 % visste ikke at det var villrein i området. Undersøkelsen viser også at brukerne er interessert i informasjon om dyrelivet i området. Gjennom informasjon kan man selvsagt også informere om sårbarhet og anbefalinger om å ta hensyn til villrein. Å oppleve villrein var ikke et veldig viktig motiv for brukerne av vegen, samtidig oppga de fleste at de synes det ville være positive om de så villrein. ...

...

Det at vegen restaureres og rustes opp ble ansett som positivt blant dagens brukere. Samtidig var det blandete meninger om hvorvidt vegen burde kunne brukes av ulike brukergrupper

...

Brukerne er veldig positive til merking av Kongevegen. Dette er noe vi også finner igjen i andre naturområder: brukerne var svært positivt til merking, både det at det er god skilting ved sti-start/sti-kryss og at det finnes merkede stier (se f.eks. Selvaag & Wold 2018a, 2018b, 2019Wold & Selvaag 2017). I tillegg ønskes brukerne informasjon om dyreliv og kulturminner i området. Brukerundersøkelser i nasjonalparker har vist at besøkende generelt ønsker informasjon ved parkeringsplasser og innfallsportene i form av informasjonstavler og via mobiltelefon»

NINA v. Vegard Gundersen har analysert data fra treningsappen STRAVA. (PM) Fra 2019 til 2020 viser analysen en økning i registrerte sykkelture i Grimsdalen på over 200 %. De to foregående årene har økning vært i størrelsesorden 50 – 60 %.

2.4 Annen relevant kunnskap

Det er gjennomført møte med Dovre fjellstyre og Follidal fjellstyre. Et resyme fra møtet er vist i vedlegg 2.

2.4.1 Utmarksbeite

I et møte med utmarksnæringen kom det bl.a. fram:

«Økt turisme og ferdsel fortrenger den lokale bruken, som i utgangspunktet ikke er noen belastning for verneverdiene. Jf. f.eks. de nye restriksjonene på ferdsel i det som var Hjerkinnskytefelt.»

På NIBIO sin kartløsning Kilden finner vi informasjon om beitelag og utmarksbeite knyttet til Dovre nasjonalpark, som vist i tabell 14 og figur 6.

Tabell 14. Oversikt over beitelag og dyr på utmarksbeite for 2019, knyttet til Dovre nasjonalpark.

Beitelag	Medl.	Sau sluppet	Lam sluppet	Sau lam / km ²	Storfe sluppet	Tilgjengelig areal (km ²)
Grimsdalen (Dovre)	12	20	30	1	371	76,2
Bergsgrenda (Dovre)	5	577	954	9	25	166,5
Einbuggdalen og Hardbakken (Dovre)	10	1011	1845	15	35	189,4
Streite – Meseterhø beitelag (Follidal)	10	561	1028	9	42	168,8
Sum	37	2169	3857		473	600,9

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning har i rapporten «Verdi av fôr frå utmarksbeite og sysselsetting i beitebaserte næringer.» (NILF 2006) regnet ut tall for fôropptak på utmarksbeite for:

- Mjølkeku 7,2 FEm/dag
- Lam 1,05 FEm/dag
- Sau 2,68 Fem/dag.

I tabell 15 har vi etter NILF sine tall, beregnet verdien av utmarksbeitet utøvd i og rundt Dovre nasjonalpark.

Tabell 15. Fôropptak i og rundt Dovre nasjonalpark.

Dyreslag	Fôrbehov (Fem/dag)	Talet på dyr	Dagar på beite	Fôrenheter (Fem)
Storfe	7,2	473	85	289.476
Lam	1,05	3857	85	344.237
Søyer	2,68	2169	85	494.048
Sum (Fem)	-	-	-	1.127.811

Med bakgrunn i tabell 14 og 15 kan det gis følgende overslag for verdien av utmarksbeitet i og rundt Dovre nasjonalpark:

- Estimert fôropptak på utmarksbeite: 1.127.811 FMe.
- Kraftfôrpris 4 kr/kg.
 - Utmarksbeitet kan ha en verdi på kr. 4,5 mill.
- Dyrka areal gjev 390 Fem/daa/år
 - Utmarksbeitet kan tilsvare 2.890 daa dyrka mark.

Figur 6. Kart over beitelag knyttet til Dovre nasjonalpark (fra NIBIO Kilden)

2.4.2 Merkevaren «Norges Nasjonalparker»

På «<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>» står det:

«Norges nasjonalparker samler alle verneområder, besøkssentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner under en visuell identitet for stadig bedre vern og mer besøk.»

Det er utviklet en egen designmanual som skal brukes for logo, kart, brosjyrer, innfallsporter, plakater og annet informasjonsmaterieil. I tillegg kan bedrifter søke om å ta i bruk et kommersielt merke under designmanualen.

For å kunne ta i bruk elementene i designmanualen er det et krav at det foreligger en godkjent besøksstrategi for nasjonalparken.

2.4.3 Nasjonalparksenter

I DN-rapport 2005-1 Policy og retningslinjer for miljøforvaltningens samarbeid med nasjonalparksentrene står det bl.a.: *«Grunnlaget for miljøforvaltningens arbeid med nasjonalparksentre i Norge går tilbake til Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge 1). Meldingen framhever informasjon om nasjonalparker som et viktig satsingsområde og understreker at: "...en bør ta sikte på å dekke opp alle de viktigste nasjonalparkene enten med egne sentra eller gjennom regionale sentra der det gis informasjon om flere nasjonalparker".*

Dovre nasjonalpark var tidligere knyttet til nasjonalparksenteret i Nasjonalparker, som ble nedlagt. Norsk villreinsenter Nord har status som «Besøkssenter villrein», og ivaretar i noen grad funksjonen som informasjonssenter for nasjonalparken.

2.4.4 Kongevegen / Pilegrimsleden

Kongevegen over Dovrefjell og Pilegrimsleden er nasjonale prosjekter, lagt til henholdsvis Statens vegvesen og Kulturdepartementet.

Prosjektet Kongevegen over Dovrefjell er et større samarbeidsprosjekt mellom Statens vegvesen, kommuner, fylkeskommuner, nasjonalparkstyrene på Dovrefjell og regionalt pilegrimssenter. Hovedmålet med prosjektet er å istandsette og sikre en fremtidig bevaring av Kongevegen over Dovrefjell. En sentral oppgave for prosjektet er videre å formidle samferdselshistorien på Dovrefjell. Formidlingen skal både øke kunnskapen om Kongevegen og bidra til bevaringen av kulturminnet Kongevegen. Prosjektet har også som målsetning å tilrettelegge Kongevegen som en sammenhengende historiske vandringsveg fra Dovre kirkre til Oppdal kirke. Tilretteleggingen skal fremme bevaring, fysisk aktivitet, næringsutvikling og inngå i reiselivssatsingen på begge sider av fjellet.

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Dovre nasjonalpark er en viktig del av leveområdet for villreinen i Rondane nord villreinområde, med kalvingsområder, helårsbeiter og trekkområder. Det er satt bestandsmål på 1200 vinterdyr i området nord for Ula. Både Pilegrimsleden og stien Hageseter – Grimsdalshytta ser ut til å påvirke villreinens arealbruk negativt ved at områdene her er mindre brukt, eller ikke brukt av villreinen i perioder av året. Villreinen har utfordringer med å krysse Grimsdalen, særlig i perioden om sommeren med stor ferdsel på Grimsdalsvegen. Også stier i området Meseterhø og Pikhetta kan ha en negativ påvirkning på villreinens bruk av disse områdene. Utveksling av dyr med andre villreinområder har i praksis opphørt.

Det er registrert flere sårbare lokaliteter for fugl som er sårbare for ferdsel.

Kartlegging av sårbar vegetasjon langs Pilegrimsleden og stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta viser en stabil situasjon, med få punkt der det er behov for tiltak.

Rundt nasjonalparken er det et 20-talls bedrifter eller virksomheter som har besøkende som oppsøker aktiviteter eller attraksjoner knyttet til Dovre nasjonalpark. Likevel utgjør den organiserte ferdselen i nasjonalparken en liten del av den totale ferdselen, kanskje i størrelsesorden 5 %. Særlig når det gjelder organisert bruk av hest er det ulike oppfatninger mellom aktørene og forvaltningen om hvilken bruk områdene tåler. Næringsaktørene har også uttrykt at de føler seg motarbeidet av forvaltningen og oppsynet, og etterlyser større grad av velvilje.

Pilegrimsleden» er en markedsført vandringsveg, som i noen grad medfører økt ferdsel i nasjonalparken. Pilegrimssenter Dovrefjell ønsker er at veien ikke skal forfalle ytterligere, noe den gjør uten noen form for vedlikehold og skjøtsel.

De fleste aktørene uttrykker at det er behov for mer informasjon om ulike forhold, ikke bare ved innfallsportene, men også på den enkelte bedrifts område. En besøksrettet hjemmeside om nasjonalparken blir tatt godt i mot.

Det foregår et omfattende utmarksbeite, totalt er det sluppet ca. 6500 beitedyr i og rundt nasjonalparken. Beitebrukerne gir uttrykk for at det er noen ulemper for beitebruken knyttet til ferdsel, særlig langs Pilegrimsleden.

I møter er det bl.a. uttrykt at økt turisme og ferdsel fortrenger den lokale bruken, som i utgangspunktet ikke er noen belastning for verneverdiene.

Kunnskapsgrunnlaget viser at aktører og besøkende er en sammensatt gruppe av flere målgrupper, f.eks:

• grunneiere• reiseliv – overnatting og servering• reiseliv – aktivitet• beitebrukere• rettighetshavere• organisasjoner• fotturister.• skiturister	• sykkelturister• bilturister• jegere• nordmenn• utlendinger• lokalbefolkning• ulike aldersgrupper• andre offentlige organer.

Besøksstrategien må derfor favne bredt i fastsetting av mål, strategi, tiltak og kommunikasjon. Her er det videre viktig å få til en god kobling mot de utfordringene som er avdekt i kunnskapsgrunnlaget når det gjelder:

- å ta hensyn til villreinens leveområder og annen sårbar natur
- å gi mer og bedre informasjon / kommunikasjon
- å kanalisere og styre ferdselen
- å kunne gi forutsigbare rammer for de næringsdrivende.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltningen

1. Besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark skal sikre verneverdiene i Dovre nasjonalpark på lang sikt. Dette gjelder særlig leveområdet for villrein, sårbare vegetasjonstyper, og sårbare hekkelokaliteter for fugl.. Villreinen skal ikke bli ytterligere fortrent fra kalvingsområder, helårsbeiter eller trekkorridorer. Tilgangen til lavereliggende beiter i sommerhalvåret må forbedres, og villreintrekket over Grimsdalen må ivaretas.
2. Besøksforvaltningen skal legge opp til gode opplevelser for de besøkende og lokal verdiskaping innenfor rammene lagt i naturmangfoldloven, verneforskriften og Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane (2009).

3.2 Strategiske grep

Det strategiske grepene vil i hovedsak være knyttet til kunnskap, kanalisering av ferdsel, informasjon og samarbeid/dialog. For å nå målene i besøksstrategien (kap. 3.1) skal følgende strategier legges til grunn:

1. Oppdatert kunnskap om tilstanden for sårbare naturenheter og utviklingen i ferdsel og bruk av nasjonalparken skal ligge til grunn for besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark og for evaluering om målene i besøksstrategien blir oppfylt.
2. En oppdatert kunnskap legges også til grunn for evaluering av om målene i besøksstrategien blir oppfylt.
3. I tråd med Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane skal ferdsel kanaliseres til stier og løyper.
 - Eventuelle nye kanaliseringstiltak skal skje til utkanten av verneområdene
 - Tilrettelegging begrenses for ferdsel øst-vest (ikke inn i sentral fjellområder i nasjonalparken)
 - Prinsippet om én merket sti/løype mellom to punkter gjennomføres
 - Organisert ferdsel begrenses utenfor godkjente soner og godkjente stier og løyper i forvaltningsplanen.
4. Informasjonstiltak skal brukes for å kanalisere den uorganiserte ferdselen, og for at den skal skje på en hensynsfull måte
 - Fysiske informasjonstiltak blir lagt utenfor nasjonalparken
 - Fysisk tilrettelegging av stier, turmål og informasjonspunkt utenfor nasjonalparken er viktig for å kanalisere den uorganiserte ferdselen.
5. Samarbeide med Norsk Villreinsenter nord, som Besøkssenter villrein og ressurs når det gjelder kunnskap, informasjon og formidling.
6. Arbeide for at alle aktører må erkjenne sitt ansvar for å ta vare på verneverdiene, og det må etableres arenaer for dialog og samhandling mellom aktørene og forvaltningen.
7. Arbeide for en god kommunikasjon mellom forvaltning/opsyn og aktører med virksomhet i og rundt nasjonalparken.
8. Legge til rette for god kommunikasjon mellom ulike aktører i nasjonalparken.

4. Kommunikasjonsplan

Kommunikasjonsplan for Dovre nasjonalpark

Formålet med kommunikasjonsplanen er å bidra til å nå målene i besøksstrategien gjennom å legge føringer for forvaltningens kommunikasjonsarbeid. Planen skal definere hvem vi skal kommunisere med, hvordan denne kommunikasjonen skal foregå og hvilke kanaler og virkemidler som skal benyttes. Den skal være et brukervennlig verktøy som bidrar til at kommunikasjonen både flyter og treffer bedre. Vi skal ønske «velkommen inn» på en inkluderende og forståelig måte, samtidig som vi bidrar til en økt forståelse for vernet.

4.1 Mål

Det overordnede målet med kommunikasjonsplanen er å legge føringer for hvordan vi skal nå målsetningene i besøksstrategien. Kommunikasjon er det viktigste verktøyet vi har for å ønske velkommen inn i tråd med disse. Det er tidligere presisert at vi må favne bredt og at kommunikasjonsarbeidet skal bidra til mer og bedre kommunikasjon til de besøkende. Vi ønsker å kanalisere og styre ferdselen samtidig som vi gir forutsigbare rammer til de næringsdrivende. Resultatet av dette vil optimalt sett være at flere får en bedre forståelse for vernet, og dermed tar større hensyn til villreinsens leveområder og annen sårbar natur. Vår kommunikasjon skal si velkommen inn og gi gjesten kunnskap og selvtillit til å ferdes trygt og fornuftig i naturen.

4.2 Målgrupper

Den overordnede målgruppen for kommunikasjonen er alle som ønsker å besøke eller få besøk til verneområdene. Formidlingsarbeidet avhenger av at forvaltningen har en god og åpen dialog med flere målgrupper på ulike nivå. Vårt mål er derfor å kommunisere direkte med gjesten, reiselivet, øvrig næringsliv og lokalbefolkningen, og indirekte med gjesten via reiselivet, øvrig næringsliv og lokalbefolkningen. I tillegg ser vi viktigheten av å kommunisere og samarbeide godt med nærliggende nasjonalparker/nasjonaleparker med like utfordringer og fjelloppsyn uten at de er tatt med som en egen målgruppe her.

1. Gjesten

Hovedmålgruppen for direkte kommunikasjon med gjesten er dagsturister med vekt på førstegangsbesøkende og gjester som har mindre kunnskap om området. Bakgrunnen for dette er NINAs minirapport 522 («Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker») som påpeker at det ved både Grimsdalshytta og Hageseter/Gautåseter bør satses på nettopp denne målgruppen, da de i større grad ønsker tilrettelegging og lar seg kanaliseres til aktiviteter i randsonene. Vi skal derfor framheve enkle og fortrinnsvis tilrettelagte aktiviteter og god veiledning som passer de fleste segment innenfor målgruppen. I tillegg skal vi

legge opp til en god dialog via sosiale medier til gjester som kommer tilbake flere ganger, dette kan også være lokalbefolkningen.

Vi har ikke valgt å segmentere på bakgrunn av alder, kjønn eller nasjonalitet, men på interesse. I dette tilfellet målgruppen som har interesse for aktivitet i Dovre nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde. Men i enkeltprosjekter kan det selvfølgelig være aktuelt å sikte seg inn mot mer spissede målgrupper.

2. Reiselivet

I arbeidet med besøksstrategien er det avdekt at det er et stort behov for informasjon. Ikke bare ved informasjonspunkt og innfallsporter, men også uttrykt hos den enkelte bedrift. Bedriftene kan derfor bli en viktig samarbeidspart for å nå ut med viktig informasjon om verneområdene. Målgruppen vi har kalt reiselivet innebærer alle reiselivsbedrifter som har aktivitet i og rundt verneområdene. Det er disse bedriftene som har mest kontakt med gjestene og dermed har størst potensial med tanke på å spre budskapet vårt. Godt samarbeid, god informasjonsflyt og kunnskapsoverføring både mellom forvaltningen og reiselivet og mellom reiselivet og gjesten vil bli høyt prioritert. Vi ønsker at reiselivet skal støtte opp om forvaltningen, og har som mål å være felles avsender sammen med reiselivet i de tilfeller det er hensiktsmessig. Eksempler på dette kan være innhold til sosiale medier, utvikling av randsoneraktiviteter, arrangere fagdager/kurs i felleskap og lignende.

3. Øvrig næringsliv

Her ønsker vi å inkludere alle bedriftene som ligger i nærheten av verneområdene og er i kontakt med gjester. Eksempler på slike er: Dagligvarebutikker, bensinstasjoner og sportsbutikker. For å gi gjesten en god opplevelse er det viktig å gi service i alle ledd. Det optimale er at flest mulig som er i kontakt med gjestene kan svare på eventuelle spørsmål eller minimum henvise til noen som har den rette kunnskapen.

4. Lokalbefolkningen

Lokalbefolkningen i bygdene rundt verneområdene innebærer alle lokale: Grunneiere, beitebrukere, rettighetshavere og brukere. Lokalbefolkningen kan være både vertskap og gjester, og er av våre viktigste ambassadører.

4.3 Kanaler og virkemidler

For å oppnå den graden av kommunikasjon som er ønskelig både direkte til gjesten og til de øvrige målgruppene må vi ta i bruk flere ulike kanaler og virkemidler. Vi har valgt en kombinasjon av tradisjonelle og moderne kanaler for å nå ut til flest mulig innenfor våre målgrupper.

- Sosiale medier i samarbeid med Rondane nasjonalpark (Facebook, Instagram og samarbeid med influensere)
- Besøksrettet nettside samarbeid med Rondane nasjonalpark
- Ut.no og DNTs kanaler
- Andre turapper
- Destinasjonsselskapenes kanaler
- Besøkscenter villrein, SNO
- Informasjonspunkt ved innfallsportene
- Brosjyrer

- Bedriftsbesøk
- Samarbeid med reiselivet
- Bruk av kommersielt merke (Norges nasjonalparker)
- Fagdager og kurs for reiselivet
- Webinar/allmøter for det øvrige næringsliv og lokalbefolkningen
- Arbeid mot presse
- Magasiner og andre aktuelle interesseorganisasjoner
- Vegskilting/vegvesenet/kartløsninger (google, norgeskart ol.)

4.3.1 Hvordan bruke de ulike kanalene og virkemidlene

Sosiale medier generelt (heretter kalt SoMe)

Vi har valgt å være aktive på henholdsvis Facebook og Instagram med felles konto for Dovre og Rondane nasjonalparker. For å kunne påvirke og nå ut med budskapet vårt i størst mulig grad er det viktig å bygge opp en solid følgerbase på begge disse kanalene. Dette skal gjøres ved å produsere og dele innhold med en god blanding av inspirasjon og informasjon. Innholdet må være så interessant og underholdende at den potensielle følgeren velger nettopp oss i jungelen av alle kontoene som finnes i dag. Vi skal svare på alle spørsmål som kommer i de ulike kanalene og by opp til dialog, men spørsmål som ikke går direkte på verneområdene kan sendes videre til den aktuelle bedriften eller destinasjonsselskapet. Her vil det også være hensiktsmessig å jobbe tett med destinasjonsselskapene og andre aktuelle samarbeidspartnere, både for å samarbeide om innhold og enkelt kunne krysspublisere.

- Instagram

Instagram skal brukes til å inspirere og komme med kort informasjon og enkle tips. Innholdet vil variere noe i løpet av året (egen plan skal utarbeides). Innholdet skal være en kombinasjon av egenprodusert stoff og deling av andres innhold. Sistnevnte er med på å bygge opp dialogen og felleskapet mellom forvaltningen og målgruppene.

- **Facebook**
 - Facebooksiden skal ha mye av den samme funksjonen som Instagram, men skal i større grad være en informasjonskanal. Det er likevel viktig å finne en god balanse mellom inspirasjon og informasjon for å opprettholde interessen til følgerne. Også her skal innholdet være en kombinasjon av egenprodusert stoff og deling av andres innhold, men med større andel av egenprodusert.
 - **Facebookgrupper** skal opprettes og brukes som et virkemiddel internt for å bedre kommunikasjonen mellom forvaltningen og reiselivet/på tvers av reiselivet via grupper, og kanskje på sikt også de øvrige målgruppene. I tillegg skal både forvaltere og informasjonsrådgiver følge med på hva som rører seg i eksisterende grupper som berører verneområdene og komme med konstruktive innspill der det er hensiktsmessig. Eksempel på en slik gruppe er «Toppturer i Jotunheimen, Rondane og Dovrefjell»
- **Samarbeid med influensere**

Samarbeid med influensere, i samarbeid med Rondane nasjonalpark, er en god måte å nå ut til målgrupper vi selv ikke klarer å treffe. Her bør vi se på muligheten til å knytte til oss relevante influensere som ønsker å identifisere seg med verneområdene våre. Her vil det i enkelte tilfeller

være hensiktsmessig å samarbeide med reiselivet. Miljødirektoratet vil ikke dekke utgifter til dette. Det forutsettes derfor at et slikt samarbeid ikke vil medføre utgifter for nasjonalparkstyret.

Besøksrettet nettside

Nettsiden for Rondane og Dovre nasjonalparker skal være besøksrettet og inneholde så mye og god informasjon at gjesten og de øvrige målgruppene står igjen med minimalt med ubesvarte spørsmål. Den skal ønske velkommen inn i de mindre sårbare områdene og randsonene samtidig som den skal inneholde tydelig og lettfattelig informasjon om regler og verneverdier. Siden skal være et verktøy som alle målgruppene våre kan bruke og dra nytte av. Det skal ikke være en reiselivsside, men det skal være mulig å planlegge opplevelsen med utgangspunkt i siden da vi skal lenke videre til destinasjonsselskapene og vice versa. For å få et best mulig resultat skal alle målgruppene involveres i arbeidet med siden, både via samarbeid med reiselivet og dialog med de øvrige både gjennom samtaler og sosiale medier. Vi ønsker i størst mulig grad å løfte de samme opplevelsene som reiselivet selv gjør så langt det ikke strider med vernet.

Tema for siden (denne er ikke endelig):

- Om nasjonalparken og verneområdene
- Villrein
- Ferdselsråd og regler
- Rondane og Dovre gjennom året
- Innfallsporter
- Opplevelser og aktiviteter
- Overnatting og reise

Ut.no/DNTs kanaler

Vi vet at DNT sine kanaler og særlig ut.no er svært viktige informasjonskilder for besøkende. Vi må derfor jobbe for å ha en god dialog og et godt samarbeid med DNT vedrørende alle deres plattformer. Det har i 2020 blitt lagt fram et forslag til en avtale om kvalitetssikring av innholdet på disse plattformene.

Andre turapper

Det finnes i dag mange ulike turapper, både nasjonale og internasjonale. Det er hensiktsmessig å ha oversikt over disse og opprette dialog med de ulike tilbyderne. Det er ønskelig å kunne kvalitetssikre flest mulig av disse.

Destinasjonsselskapenes kanaler

Disse kanalene er viktige informasjonskilder for gjesten både i planleggingsfasen og mens man er på tur. Per i dag er det stor variasjon i hvor mye informasjon de ulike destinasjonsselskapene har om verneområdene. Vi skal jobbe for å løfte denne informasjonen i disse kanalene, både direkte ved å ha et tett samarbeid med destinasjonskanalene og ved at det blir naturlig å lenke fra deres sider til vår besøksrettede nettside. Og som nevnt vil det være hensiktsmessig å jobbe tett med destinasjonsselskapene både for å samarbeide om innhold nettsider og SoMe, og for å enkelt kunne krysspublisere.

Besøkscenter villrein og SNO

Besøkscenteret på Hjerkin er en viktig formidler av budskapet vårt og vi må jobbe for å vedlikeholde og videreutvikle det gode samarbeidet med besøkscenteret og fagmiljøet hos Norsk villreinsenter Nord. Naturveilederne informere både gjester som besøker attraksjonene (Fjellportalen og viewpoint SNØHETTA) og grupper de besøker om bakgrunnen for vernet. SNO og lokalt fjelloppsyn er våre ører og øyne i fjellet og kan gi oss svært nyttig innsikt om verneområdenes tilstand og hvordan besøkende ter seg i fjellet.

Informasjonspunkt

Informasjonspunktene som eksisterer per i dag er av varierende kvalitet og flere av de eksisterende punktene må rustes opp, i tillegg skal det etableres noen nye. Se tiltak nummer fire for oversikt over punkter som skal etableres/rustes opp.

Brosjyrer

Vi skal utarbeide en ny brosjyre som skal inneholde generell informasjon om verneområdene – innholdet skal være et kort sammendrag av informasjonen du finner på nettsiden.

Bedriftsbesøk

Det skal gjennomføres bedriftsbesøk der både informasjonsrådgiver og begge forvaltere deltar, det bør etterstrebtes at alle tre bør gjennomføre flest mulig av besøkene sammen. Her må det utarbeides en egen plan som fordeler bedriftsbesøkene gjennom året, og er hensiktsmessig med tanke på bedriftenes sesongvariasjoner. Det er viktig å påpeke at vi ikke kan besøke alle hvert år, men at alle skal ha fått tilbudet i løpet av en gitt periode.

Samarbeid med reiselivet

For å opprettholde en jevnlig kommunikasjon ser vi det hensiktsmessig at forvaltning og reiselivet samarbeider om relevante prosjekter som gagnar både vern og lokal verdiskaping. Dette kan både være i samarbeid med enkeltbedrifter, en gruppe bedrifter eller destinasjonsselskap. Vi mener at dette er viktige tiltak for å få en god kommunikasjonsflyt, og at det å samarbeide om prosjekter der vi har felles mål vil styrke også den øvrige dialogen og samarbeidet.

Bruk av kommersielt merke – designmanualen for Norges nasjonalparker

Fastsetting av retningslinjer for bruk av kommersielt merke kan være et ledd i å få en god dialog med aktørene i og ved nasjonalparken. Dette kan blant annet gjøres ved at det stilles krav om oppmøte på kurs/fagdager og lignende.

Fagdager og kurs for reiselivet

Ved å innføre årlige faglige treffpunkter vil vi kunne heve kvaliteten på produktene reiselivet tilbyr og samtidig øke bevisstheten rundt vernet. Vi skal også se på muligheten for å bruke det kommersielle merket til merkevaren som et ledd i dette. Eksempler på tema for slike

fagdager/kurs kan være: Villrein, kulturminner, lokalhistorie ++. Det er også viktig å flette inn reiselivsspesifikke tema i disse dagene/kursene, og sosiale medier, opplevelsesdesign ol. kan være eksempler på slike.

Webinarer og allmøter for øvrig næringsliv og lokalbefolkning

Dette vil i stor grad samsvare med punktet over og vi må sammen med reiselivet se på hvordan dette kan løses på best mulig måte.

Kontakt med pressen

Vi skal ha en god dialog med pressen, særlig lokalpressen og utnytte de mulighetene som byr seg, men også selv ta initiativ til saker for å få ut budskapet vårt.

Magasiner og andre aktuelle instanser

Magasiner og andre instanser som har målgrupper som er sammenfallende med våre kan være svært nyttige samarbeidspartnere. Et eksempel på dette kan være samarbeid om å nå ut med informasjon om sykling i verneområdene: Her vil det som et eksempel kunne være hensiktsmessig å spille på lag med magasinet Terrengsykkel og andre lignende instanser for å treffe målgruppa i større grad.

Vegskilting/kartløsninger

Riktig og konsekvent skilting er viktig for at gjestene skal få en god opplevelse når de besøker oss. Vi skal ha god dialog med vegvesenet og kartleverandører for å bidra til at skilting og kart er korrekte.

4.4 Hvordan kommunisere med de valgte målgruppene i de ulike kanalene

Vår kommunikasjon skal bidra til, og bygge opp under en følelse av fellesskap. Det skal ikke være oss og dem, verken når det gjelder forvaltning og næringsliv eller forvaltning og gjest, det skal være vi. Målet er at flest mulig skal få en forståelse for vernet og gjennom dette bygge opp en felles ansvarsfølelse for verneområdene.

4.4.1 Språkprofil

Hvordan vi uttrykker oss i de ulike kanalene og virkemidlene vil være avgjørende for hvor vellykket kommunikasjonen blir. Det er viktig å kommunisere på en måte som gjør at gjesten får en realistisk forventning til opplevelsen og er godt forberedt. Vi skal få dem på lag og må finne balansen mellom å opptre folkelig og profesjonelt. Vi skal være tilgjengelig og deltakende i fellesskapet samtidig som vi skal være den instansen både gjestene og de øvrige målgruppene oppsøker og stoler på når det gjelder informasjon om verneområdene. All kommunikasjon skal derfor inneha en kombinasjon av folkelig tone og profesjonell substans. Hvordan de to faktorene vektet vil variere avhengig av kanal/virkemiddel. Tonen skal være mer folkelig i sosiale medier enn den skal være på nettsiden, i brosjyrer og informasjonspunkt. Uansett

kanal/virkemiddel skal det etterstrebtes at all tekst skal ha god flyt og være uten skrivefeil. Vi skal bruke emojier aktivt på sosiale medier, men bruken skal ikke overdrives.

4.4.2 Språk

Nettsiden skal være på minimum norsk og engelsk, tysk skal vurderes etter gjennomført brukerundersøkelse i 2021. På sosiale medier bør det vurderes å bytte fra norsk til en kombinasjon av norsk og engelsk i løpet av 2021.

4.5 Kommunikasjon med de ulike målgruppene

Gjesten

Kommunikasjonen med gjesten skal ideelt sett resultere i nye ambassadører for verneområdene. Det er vårt ansvar å produsere god og lettfattelig informasjon som bidrar til å kanalisere gjestene til gode opplevelser utenom de mest sårbare områdene, og samtidig øke forståelsen for vernet. For å lykkes med dette er det viktig å se på hvor og hvordan vi kan treffe gjestene både før, under og etter oppholdet. Vi har derfor beskrevet hvordan vi ser for oss kundereisen og vil bruke denne som et utgangspunkt for kommunikasjonsarbeidet.

1. Gjesten kommer over et fint bilde eller et nyttig tips på våre SoMe-kanaler, interessen for området vekkes og de begynner å følge våre kontoer.
2. Det fortsetter å komme nyttig, inspirerende og lærerikt innhold fra områdene og aktivitetene vi ønsker kanalisering til, interessen blir forsterket og gjesten følger en lenke som leder til nettsiden.
3. På nettsiden er det oversiktlig og enkelt å gjøre seg kjent med verneområdene. Her skal gjesten få nok informasjon til å kunne planlegge besøket, og ikke minst bli inspirert til at turen skal gjennomføres sporløst.
4. Gjesten ankommer bygda som ligger nærmest innfallsporten de har valgt seg og får god og inkluderende informasjon både fra servitøren på restauranten og de ansatte på bensinstasjonen.
 - 4.1. Deretter venter en hyggelig velkomst og et opphold med høy kvalitet hos den aktuelle overnattingsbedriften/aktivitetsbedriften hvor det gis god og faglig forankret informasjon om verneområdene som en del av produktet.
5. Velger gjesten å gå på tur på egen hånd skal kortfattede skilt og informasjonstavler ved innfallsporene og enkle brosjyrer gi nyttig informasjon og vise vei – repetisjon av den viktigste informasjonen fra hjemmesiden.
6. Underveis tar gjesten bilder og deler på SoMe fra aktiviteter og områder vi ønsker å kanalisere til. Gjennom informasjonen de har fått både før og under oppholdet har de blitt bevisst på hva som bør og ikke bør formidles for å bidra til å ta vare på naturen.
7. Besøket har bidratt til økt forståelse for vernet, gjesten har blitt glad i området og ønsker å bidra til at flere tar vare på det – gjesten har blitt en ambassadør som forteller andre om både området og viktigheten av vernet. I tillegg er de blitt en del av den mest dedikerte følgerskaren på SoMe og bidrar jevnlig i diskusjoner på de ulike plattformene, samt bidrar til selvjustis når det gjelder sporløs ferdsel i verneområdene.

						
Kundereisen	Hjemme før beslutning om reise	Hjemme etter beslutning om reise	Underveis og i randsonen	Innfallspurt/ Opplevelsesbedrift	Verneområdene	Hjemme etter besøket
Fokus for den besøkende	Søker underholdning, inspirasjon og nyttige råd/tips	Søker informasjon om reisemål/reiserute/ aktiviteter. Planlegger turen	Daglig detaljplanlegging, organisering Søke lokale tips	Opplevelser	Opplevelser og deling/ formidling av egne opplevelser	Deling/ formidling av opplevelsene og ny kunnskap
Påvirkning i de ulike fasene	Påvirke til sporløs ferdsel. Kanalisere til mindre sårbare områder	– Påvirke valg av besøksmål (kanalisering). – Gi riktige forventninger – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Gi god informasjon om hva som kan oppleves	– Påvirke valg av besøksmål med konkrete handlingsalternativ – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Praktisk stedsspesifikk informasjon om hva som kan oppleves – Tips og råd fra lokale aktører	– Kort, konkret og stedsspesifikk informasjon – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Konkrete handlingsalternativ – Kunnskapsbasert guiding	– Konkret informasjon om en bestemt lokalitet/aktivitet – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene	– Lik bilder/ videoer som gjestene har lagt ut. Kommenter og by opp til dialog.
Aktuelle informasjonskanaler	SoMe (Instagram og Facebook) Både egne kanaler, samarbeidspartneres kanaler og tidligere gjesters kanaler	SoMe og nettsider Både egne kanaler, samarbeidspartneres kanaler og tidligere gjesters kanaler (ut.no er spesielt viktig)	– SoMe – Nettsider (ut.no er spesielt viktig) – Personalet på servicebedrifter – Skilting – Brosjyrer – Turistkontor – Besøkscenter	– Guider/ naturveiledere – SoMe – Nettsider (ut.no er spesielt viktig) – Skilting – Brosjyrer	– Guider/ naturveiledere – SoMe – Nettsider (ut.no er spesielt viktig) – Skilting – Brosjyrer	Dialog med gjesten via våre SoMe-kanaler. Dele gjestene sine innlegg i våre kanaler

Med utgangspunkt i modell av Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Innlandet

Reiselivet

For å kunne gi gjesten god informasjon er det essensielt at det er god kommunikasjon og et godt samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og reiselivet/fagmiljøene i området. På samme måte som når vi skal kommunisere direkte med gjesten er det forvaltningens ansvar å legge til rette for at reiselivet skal ha god forståelse for vernet. Det er viktig at de har nok kunnskap til å kunne gi gjestene sine god og kvalitetssikret informasjon om verneområdene. Reiselivsaktørene er sammen med SNO våre viktigste kunnskapsformidlere. Organisert ferdsel kan derfor være en måte å ivareta verneverdiene, og bidra til økt lokal verdiskaping.

Et annet viktig punkt er rolleavklaring. Forvaltningen og reiselivet må avklare hvem som informerer gjesten om hva, og selv om det vil flyte litt inn i hverandre er det viktig å fastsette hva som er forvaltningsmyndighetens rolle og hva som er reiselivets rolle med tanke på informasjon og kommunikasjon. Det er også viktig å fremheve at vi har felles mål, samtidig som det er viktig å dra nytte av disse ulike rollene og komplementere hverandre. Et spesifikt ønske fra forvaltningen er at vår informasjonsrådgiver har en felles kontordag med Nasjonalparkriket og eventuelle andre destinasjonsselskap/bedrifter som ønsker.

Til sist vil vi også påpeke viktigheten av enkel og tydelig kommunikasjon og informasjon i forbindelse med søknadsprosesser som gjelder aktivitet i verneområdene. Vi må arbeide for at det skal være lav terskel for å ta kontakt med forvaltningen og at det skal være et naturlig første steg i prosesser knyttet til verneområdene.

Øvrig næringsliv

For at gjesten skal få en god opplevelse i verneområdene er det viktig at hele reisen er positiv. Alle som har kontakt med gjester eller mulige gjester bør fungere som vertskap. Det er viktig å jobbe fram en felles stolthet for områdene.

Lokalbefolkningen

Lokalbefolkningen kan være både vertskap og gjester i verneområdene og er viktige ambassadører og kunnskapsformidlere. Vi vet at det er utfordringer både knyttet til vern og utøvelse av reiseliv, og må derfor jobbe for å involvere ulike grupper i lokalbefolkningen i størst mulig grad. Forvaltningen bør i størst mulig grad forankre prosesser tilknyttet verneområdene i denne gruppen.

4 Tiltaksplan

Besøksstrategien har to mål hvorav det ene er knyttet til mål for verneverdiene og det andre er knyttet til mål for de besøkende og lokal verdiskaping.

Tabellene 16 og 17 beskriver tiltak for å nå disse målene gjennom de strategiske grepene.

Tiltakene er prioritert fra 1 til 3 innenfor hvert av de to målområdene. Prioriteringen gjenspeiler den rekkefølge nasjonalparkstyret ønsker å legge ressurser i tiltakene.

Tabell 16. Tiltak for å nå mål om å sikre verneverdiene og hindre at villreinen blir ytterligere fortrenget fra sine leveområder.

Id	Tiltak	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring
a	Samarbeidet om overvåking av sårbar natur og ferdsel blir videreført.	1	<ul style="list-style-type: none"> • Rettighetshavere • Forskning • Organisasjoner • Forvaltning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Årlige rapporter om villreinens arealbruk og bestandsutvikling. • Årlige rapporter om bruk av hekkelokaliteter for fugl. • Ferdselstillinger blir gjort med 4-årsintervall, og to påfølgende år for å kontrollere/jevne ut for spesielle forhold. • Brukerundersøkelser blir gjort med 10-årsintervall.
b	Reparere skader på stien mellom Hageseter – Grimsdalshytta.	2	Forvaltningen	2022
c	Bidra til kanaliseringstiltak. Etablering av stier, naturstier og turmål langs Dovrefjellaksen, utenfor villreinens leveområde.	3	Kommune, grunneiere og andre aktører i samarbeid med forvaltningen.	2022 – 2023
d	Bidra til kanaliseringstiltak. Etablering av stier, naturstier og turmål i	3	Kommune, grunneiere og andre aktører i samarbeid med forvaltningen.	2022 – 2023

Id	Tiltak	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring
	Folldal, utenfor villreinens leveområde.			
e	Tiltak i Grimsdalen for å kanalisere ferdsel og motorferdsel, og ivareta villreintrekket over Grimsdalen.	1	Arbeidsgruppe for fokusområdet Grimsdalen og forvaltningen, jf. Besøksstrategi for Rondane nasjonalpark (2015)	2021 – 2022
f	Evaluere effekten av tiltakene	3	Sekretariatet	Årlig

Tabell 17. Tiltak knyttet til mål for de besøkende og lokal verdiskaping.

Id	Tiltak	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring
g	Opprette en besøksretta hjemmeside.	1	Forvaltningen	2022 og framover. Det blir en felles hjemmeside for Rondane og Dovre nasjonalparker.
h	Bedriftsbesøk, arrangere fagdager, og ha samråd med aktørene rundt nasjonalparken.	1	Forvaltningen i samarbeid med aktørene.	Årlig.
i	Videreutvikle sosiale medier til å styre besøkende mot attraksjoner, opplevelser til områder som tåler høyt besøkstrykk	1	Forvaltningen	Årlig
j	Følgende steder blir etablert som informasjonspunkter/innfallsporter til nasjonalparken, og tilrettelagt i tråd med designmanualen for Norges nasjonalparker: <ul style="list-style-type: none">• Ved Kongevegen, vest for Fokstugu (flytting, oppgradering).• Ved Gautåseter (oppgradering).• Ved rasteplass i Hjerkinholen (oppgradering).• Ved Folldal gruver (nytt).• Budsjord/Aateigen (nytt)• Brattbakken, Folldal (nytt).• Fallet (besøksstrategi for Rondane)	1	Forvaltningen i samarbeid med grunneierne.	2021 - 2022
k	Utarbeide en informasjonsbrosjyre om Dovre nasjonalpark	2	Forvaltningen. (Organiseres og finansieres av Miljødirektoratet)	2022
l	Fastsette retningslinjer for bruk av kommersielt merke –	2	Forvaltningen.	2022

Id	Tiltak	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring
	designmanualen for Norges nasjonalparker.			
m	Etablere rutiner for utsjekk av omtale turmål på aktørene sine hjemmesider og i sosiale medier.	2	Forvaltningen og aktørene.	2022 og framover. Jf. f.eks. avtalen mellom Miljødirektoratet og ut.no.

Vedlegg

Vedlegg 1 Innspill fra bedriftene

Sekretariatet har gjennomført møter med bedriftene listet opp i tabell 9. De viktigste innspillene fra bedriftene er:

- Reiselivet i området er lokalt basert, og de fleste bedriftene tilbyr produkt og tjenester på bedriftens område eller nærområde.
 - Det er bare bedrifter som har rideturer, Kongevegen / Pilegrimsleden og DNT/Grimsdalshytta som tilbyr/markedsfører aktiviteter i nasjonalparken. Det tyder på at omfanget av organisert ferdsel i nasjonalparken har et vesentlig mindre omfang enn den uorganiserte ferdselen.
- Det er ikke mange innspill om økt tilrettelegging i nasjonalparken.
 - Enkelte innspill om å bruke en «fri natur», uten tyngre tilrettelegging eller aktiviteter. Naturen er stor nok opplevelse i seg selv.
- Enkelte aktører mener likevel det bør kunne merkes nye turtraseer, f.eks. gjøres dreneringstiltak og settes opp informasjonsplakater inne i nasjonalparken.
- Flere peker på behovet for bedre tilrettelegging og tilbud i nærområdene til bedriftene, stier, naturstier, trugeturer, ski fotografering, måneskinn.
 - Mangel på attraktive vinteraktiviteter.
- Det er et stort behov for informasjon om verneområdene, om hvordan en skal oppføre seg på tur og om vær- og føreforhold, ikke bare ved innfallsportene, men også på den enkelte bedrift.
- To ulike verneforskrifter. For den vanlige besøkende er det vanskelig å vite hvor en er og hva som er lov. Ønsker bedre kart og informasjon til bruk i bedriften. Ønsker samarbeid om kanalsirende tiltak, f.eks. tilrettelegging ridestier utenfor nasjonalparken.
- Gjestene spør ofte om hva som er lov og ikke er lov.
- Det er stor avsetning på brosjyrer.
- Informasjon kan oppleves som forvirrende – flere avsendere og om ulike tema og formål. Kan også gjelde merking.
- Alle har spørsmål om moskus.
- Informasjonspunktet ved Fokstugu bør flyttes til der Kongevegen kommer ned ved E6, ca. 400 m vest for dagens plassering.
- Bedriftene er positivt innstilt til oppretting av en besøksrettet hjemmeside for verneområdene.
- Bedrifter som tilbyr rideturer, ønsker videre adgang til å kunne arrangere turer i nasjonalparkene. Disse bedriftene føler seg motarbeidet, og etterlyser bedre kommunikasjon med forvaltningen og oppsynet.

- Områdene i nasjonalparken er viktige for bedriften - deres varemerke er å ri i fjellet.
- Påstander – riding skremmer villrein – svada – det er motsett – oppsøker ikke villrein på tur, men rir unna. Uvettig adferd fra fotturister er et større problem.
 - Eksempel: Ved kløving av kjøtt, villrein følger etter hestene.
- Ønsker seg mere tiltro fra forvaltningen, til det de driver med. De ønsker seg varige tillatelser. Søknadsfasen gir en sårbar situasjon, da det ikke er avklart om det blir gitt tillatelse.
- Enkelte mener villreinen trekker til høyreliggende områder om sommeren, fordi det er beiteene her som er mest attraktive i denne perioden.
- Sykkelturismen har hatt en merkbar økning, og mange av bedriftene har fått økt etterspørsel etter overnatting og servering fra syklister.
- Sykling skjer stort sett etter veger og traseer utenfor nasjonalparken, langs Dovrefjellaksen og gjennom Grimsdalen. Traseen fra Hovdegrenda til Tollevshaugen er noe brukt.
- Enkelte opplyser at løshunder er problem for beitedyr.
- Ønsker vern gjennom bruk. Ikke farlig med folk i fjellet, det har det vært til alle tider.
- Utlendinger har andre forventninger til innfallsporter enn vår standard.
 - Informasjon rettet mot utlendinger er for dårlig og mangelfull.
- Villcamping ved innfallsporter kan være et problem.
- Viktige å bruke myke tiltak i styringen av ferdsel.
- Bukkerittet – enduro (motorsykkel). Bruker gamle tømmerveger, turkjøring på gamle vegfar og stiger.
- F.eks. amerikanske turister ønsker guide. Har forsøkt et opplegg med guiding over Hardbakken til Fokstugu. Formidling av naturkunnskap og kulturminner/-historie, servering av måltid. Vellykket.
- Synes det er mange begrensinger på bruken av området. De er bevisste på å ikke sende folk inn i områder der de vet at villreinen oppholder seg.

I et felles møte med reiselivet kom det følgende innspill:

- Erfaring at mulighetene for organisert ferdsel, bruk av hest m.m. blir strammet inn for hver planprosess. Urolig for at dette også kan skje nå.
- Det blir alltid vist til forskriftene – hvorfor ikke bruke denne prosessen til å utvide handlingsrommet?
- Opplever det som forskjellsbehandling at det kan gjennomføres store ultraløp, mens det er reguleringer på organisert bruk av hest. Også forskjellsbehandling når en tilfeldig «fremmed» gruppe kan gjennomføre en større ridetur, mens lokale bedrifter får avslag.
- Næringslivet burde vært med i arbeidsgruppen for fokusområdet Grimsdalen.

- Redusert reinstrekk over Grimsdalen sommerstid – kan skyldes at beiten i fjellet er gode nok.
- Lang tradisjon for bruk av hest i fjellet.
- Organisert ferdsel har fordeler
 - Guiding – styre unna sårbare områder.
 - Formidle kunnskap og holdninger til gjestene.
 - Kan informere forvaltningen om observasjoner m.m.
- Det meste av syklingen skjer over Dovrefjell, selv om en del (50 %) sykler Grimsdalen.
- Hvorfor ikke legge mer til rette for hundekjøring i nasjonalparken, jf. t.d. Hardangervidda?
- Tilrettelegging i nærområdet til bedriftene gir størst ringvirkninger for bedriftene.
- Mål for reiselivet må være en del av besøksstrategien.
- Spørsmål om lokale bedrifter kan bruke element fra designmanualen for merkevaren Norges nasjonalparker.

Vedlegg 2 Møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre

I møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre har det bl.a. kommet fram følgende:

- På Nysætrin, rett utenfor grensen for Dovre nasjonalpark, er det to setrer i drift, ei med mjølkeku, og ei med beitedyr.
 - Gardsbruk i nærheten driv mjølkeproduksjon med geit.
- Utleie av husvære på setrene i forbindelse med jakt.
- Streiten-Mesæterhø beitelag organiserer beitebrukerne i området.
- Beitedyr slippes fra bygda og går til fjells via, Einbuggdalen, Breijordet og ved Skogshøe og Hjellhøe.
- Det er salg av jakt på småvilt og villrein.
- Turstier: Nysætrin – Grimsdalshytta. T-sti. Ikke ønske om å hekte denne på stien til Pikhetta. Viktig ikke å tilrettelegge for mer ferdsel til Pikhetta.
- Pikhetta har blitt et turmål, kanskje særlig for hyttefolk i Folldal.
- Ferdsel og fugleliv, behov for å ta særlige hensyn i Tverrgjelet. Her er det også en spesiell flora.
- Ferdsele bør styres og begrenses til de områdene som er tilrettelagt i dag.
- Har måttet stoppe ridefølger som har hatt kurs mot villrein.
- Registrerer økende trafikk på Kongevegen / Pilegrimsleden. Det er et ønske å «gjemme» traseen i lavereliggende områder utenfor leveområdet for villreinen, i lia ovenfor Dombås.
 - Kongevegen blir en naturlig trase for terrengsykling, spor primært langs stien.
 - Erfarer problem med forsøpling, dobesøk langs traseen.

- Gode sommerbeiter blir mindre brukt av villreinen som følge av ferdselen på Pilegrimsleden.
- Beitedyrene får mindre beitetid.
- Laushunder er et problem.
- Fjernet merking i Foksådalen, fortsatt en del som bruker stien.
- En del trafikk fra Furuhaugli til Mehørunden. Området fungerer greit som turområde utenfor villreinen sitt leveområde.
- Villreinen trekker ned til Hjellesætrin - E6 i jakta.
- Aksene over Dovrefjell med sykkelsti m.m., er minst sårbar for ferdsel.
- Stien Hageseter – Grimsdalshytta er begynnelsen på «Rondane på langs»,
 - Reduksjon i «hytte-hytte-gjester», økning i tallet på gjester som kommer med bil og sykkel. Turisthyttene blir mer et utgangspunkt for dagsturer og aktiviteter i nærområdet.
- På den tidligere merkede stien mellom Grimsdalshytta og Fokstugu slutter slitasjen der en naturlig svinger av til Kattuglehøi.
- Ikke tilrettelegge for økt ferdsel langs vegen mellom Tollevshaugen – Hovdegrenda.
 - Traseen er vist som «veg» på googlemaps.
 - Traseen brukes av syklister og motorsyklister.
- Gamlevegen Grimsdalshytta – Tollevshaugen kan tilrettelegges for «nærturer» i Grimsdalen.
- Paradisrunda og Gruvlirunda, krevende viss reinen vil ta opp igjen trekket. Tour de Dovre anbefaler rundene som en avstikker fra Grimsdalsvegen.
- Utleie ved Tollevshaugen er ikke en utfordring, forventer ikke et øket trykk på områdene rundt som følge av virksomheten.

Dovre nasjonalpark

Dovre nasjonalpark ligger mellom to dalfører i Innlandet – Gudbrandsdalen og Østerdalen. Nasjonalparken ligger på sørsiden av E6 over Dovrefjell

Fakta

- 289 km²
- Vernet i 2003
- Høyfjell
- Villmarkspreget område
- Lite tilrettelegging

Nasjonalparken domineres av høyfjell mellom 1200 og 1600 moh. Det høyeste punktet er 1716 moh. Dovre nasjonalpark inngår i en større verneplan for Rondane, der hovedformålet er å sikre et felles leveområde for villrein. Området har viktige våtmarksområder, en variert og egenartet flora og et dyreliv med ulike særmerkte arter.

I historisk tid har det blitt drevet utstrakt fangst av villrein. Grunnlaget for fangsten var villreinen sine årlige trekk mellom vinterbeiter i innlandet og sommerbeiter i mer kystnære strøk. Det historiske, store villreintrekket er gått ut av bruk, fordi ulike inngrep og ferdsel har splittet villreinen sitt leveområde opp i mindre og isolerte områder.

Fra middelalderen og fram mot vår tid har Dovre og Dovrefjell vært en kjent (men fryktet) ferdselsåre mellom Oslo og Nidaros. I middelalderen ble ferdselsvegene over Dovre og Dovrefjell brukt av en ny gruppe reisende – pilegrimene. De var på reise til Olav den helliges skrin i Nidaros. I 1997 åpnet Pilegrimsleden – en vandringsrute som gir en mulighet til å gå i pilegrimenes fotefar. Standarden på denne ferdselsåren er utviklet med tiden, fra stier, rideveger og til moderne vegbygging som tok til på 1700-tallet. «Pilegrimsleden» og «Kongevegen» er ulike navn som er brukt som på denne ferdselsvegen.

Sør for Dovre nasjonalpark ligger Grimsdalen med en rik seterhistorie. Tilsvarende finner du på Dovrefjell, nord for nasjonalparken.